

Factsheetboek PPP

Bijlage III

Factsheetboek PPP

Bijlage III

Sanne Paenen MSc,
Jonna Kroeze MSc

Colofon

Auteur(s)

Sanne Paenen, MSc
Jonna Kroeze, MSc

Publicatienummer

211485-09

Datum

januari 2022

© 2022 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

Inhoudsopgave

1	Sociaal-cultureel- kapitaal	1
1.1	Maatschappelijke participatie	1
1.2	Politieke participatie	8
1.3	Gezonde leefstijl	14
1.4	Wonen	20
1.5	Woonomgeving	26
1.6	Veiligheid	32
1.7	Onderwijs	41
1.8	Gezondheidszorg	46
1.9	Kunst en cultuur	55
1.10	Economische participatie	62
2	Ecologisch kapitaal	66
2.1	Bodem	66
2.2	Water	71
2.3	Afval en grondstoffen	79
2.4	Energie	84
2.5	Natuur en landschap	92
2.6	Externe veiligheid en hinder	95
2.7	Lucht	102
3	Economisch kapitaal	109
3.1	Concurrentievermogen	109
3.2	Arbeid	112
3.3	Infrastructuur en bereikbaarheid	119
3.4	Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	129
3.5	Kennis	134

1 Sociaal-cultureel- kapitaal

1.1 Maatschappelijke participatie

Indicator	1	Sociale cohesie
sociaal-cultureel		Maatschappelijke participatie
Eis		De sociale samenhang van de samenleving is gewaarborgd.

Omschrijving indicator
Een rapportcijfer dat de sociale cohesie binnen een regio aangeeft

Relatie eis
Sociale cohesie is een breed begrip dat gaat over de samenhang tussen mensen. Het is de mate waarin mensen in hun gedrag en beleving uitdrukking geven aan hun betrokkenheid bij maatschappelijke verbanden in hun persoonlijke leven, als burger in de maatschappij en als lid van de samenleving. Het is een kenmerk van een groep of gemeenschap

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	+
Norm Rood	< 6
Norm Oranje	6 - 6.5
Norm Groen	6.5 - 7
Norm Goud	> 7

Indicator	2	Sociale contacten
sociaal-cultureel		Maatschappelijke participatie
Eis		De sociale samenhang van de samenleving is gewaarborgd.

Omschrijving indicator
Percentage respondenten dat aangeeft vaak of regelmatig contact te hebben met vrienden, familie en buren

Relatie eis
De sociale participatie van burgers is voor een belangrijk deel afhankelijk van de sociale contacten die zij hebben. Daarmee wordt bedoeld, vrienden, familie, buren, etc. In feite is deze indicator omgekeerd evenredig aan eenzaamheid.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	+
Norm Rood	< 70%
Norm Oranje	70% - 73%
Norm Groen	73% - 76%
Norm Goud	> 76%

Indicator	3	Actief in vereniging
sociaal-cultureel		Maatschappelijke participatie
Eis		Burgers zijn betrokken bij de samenleving.

Omschrijving indicator
Aandeel personen van 18 jaar of ouder dat minimaal maandelijks aan een verenigingsactiviteit deelneemt

Relatie eis
Lidmaatschap van verenigingen is een goede indicator voor het sociaal kapitaal in een samenleving. Door lidmaatschap van een hobby- of vrijetijdsvereniging komen mensen in aanraking met anderen waardoor nieuwe contacten ontstaan. Met behulp van deze indicator wordt inzichtelijk gemaakt welk percentage van de inwoners daadwerkelijk actief lid is van een vereniging, zodat voorgenoemde zinvolle participatie daadwerkelijk bereikt kan worden.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	+
Norm Rood	< 40%
Norm Oranje	40% - 45%
Norm Groen	45% - 50%
Norm Goud	> 50%

Indicator	4	Mantelzorg geven
sociaal-cultureel		Maatschappelijke participatie
Eis		Burgers zijn betrokken bij de samenleving.

Omschrijving indicator
Percentage van de bevolking dat mantelzorg verleend.

Relatie eis
Mantelzorg is de zorg die men geeft aan een bekende uit de eigen omgeving, zoals partners, ouders, kinderen, burens of vrienden, als deze persoon voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. Deze zorg kan bestaan uit het huishouden doen, wassen en aankleden, gezelschap houden, vervoer, geldzaken regelen, enzovoorts. Mantelzorg wordt niet betaald. Het geeft aan in hoeverre men iets over heeft voor anderen die het moeilijker hebben in de maatschappij.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	+
Norm Rood	< 10%
Norm Oranje	10% - 12.5%
Norm Groen	12.5% - 15%
Norm Goud	> 15%

Indicator	5	Vrijwilligers
sociaal-cultureel		Maatschappelijke participatie
Eis		Burgers zijn betrokken bij de samenleving.

Omschrijving indicator
Percentage respondenten dan vrijwilligerswerk doet

Relatie eis
Het percentage burgers dat vrijwilligerswerk doet zegt iets over de mate waarin de sociale cohesie van de samenleving is gewaarborgd.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	+
Norm Rood	< 28%
Norm Oranje	28% - 33%
Norm Groen	33% - 38%
Norm Goud	> 38%

Indicator	6	Vertrouwen
sociaal-cultureel		Maatschappelijke participatie
Eis		Burgers zijn betrokken bij de samenleving.
Kleurcode		oranje

Omschrijving indicator
Percentage respondenten dat aangeeft over het algemeen vertrouwen te hebben in andere mensen

Relatie eis
Voor de sociale participatie van de samenleving is het van groot belang om sociaal vertrouwen te hebben. Dit is de basis waardoor participatie vorm kan krijgen.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	+
Norm Rood	< 50%
Norm Oranje	50% - 60%
Norm Groen	60% - 70%
Norm Goud	> 70%

Indicator	7	Eenzaamheid
sociaal-cultureel		Maatschappelijke participatie
Eis		De sociale samenhang van de samenleving is gewaarborgd.
Kleurcode		oranje

Omschrijving indicator
Percentage personen met hoge emotionele/sociale eenzaamheidsscore (volwassenen 19+).

Relatie eis
Uitsluiting gaat vaak hand in hand met eenzaamheid. De sociale samenhang van de samenleving is gewaarborgd als er sprake is van voldoende sociale contacten. Het gaat daarbij om deelname, betrokkenheid en binding van mensen met het maatschappelijke leven.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	-
Norm Rood	> 12%
Norm Oranje	8% - 12%
Norm Groen	4% - 8%
Norm Goud	< 4%

1.2 Politieke participatie

Indicator	1	Politiek actief
sociaal-cultureel		Politieke participatie
Eis		Elke burger heeft zeggenschap in politieke besluitvorming die hem of haar en de samenleving en haar toekomst aangaat en maakt daar ook gebruik van.
Kleurcode		groen

Omschrijving indicator
Aandeel personen van 18 jaar of ouder dat in de afgelopen 5 jaar aan politieke acties heeft deelgenomen.

Relatie eis
Het actief lid zijn van één of meer politieke acties geeft betrokkenheid aan bij maatschappelijke en politieke doelen. Het is een indicator van de bredere maatschappelijke belangstelling van burgers. Met actieve betrokkenheid wordt bedoeld dat men politieke vergaderingen/bijeenkomsten bijwoont en/of politieke activiteiten (mee)organiseert.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	+
Norm Rood	< 34%
Norm Oranje	34% - 42%
Norm Groen	42% - 50%
Norm Goud	> 50%

Indicator	2	Opkomst gemeenteraads- verkiezingen
sociaal-cultureel		Politieke participatie
Eis		Elke burger heeft zeggenschap in politieke besluitvorming die hem of haar en de samenleving en haar toekomst aangaat en maakt daar ook gebruik van.
Kleurcode		oranje

Omschrijving indicator
Gemiddeld opkomstpercentage van de verkiezingen van de gemeenten bij de gemeenteraadsverkiezingen

Relatie eis
Burgers zijn betrokken bij het openbaar bestuur en beantwoorden aan de (morele) plicht gebruik te maken van hun stemrecht.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	+
Norm Rood	< 45%
Norm Oranje	45% - 60%
Norm Groen	60% - 75%
Norm Goud	> 75%

Indicator	3	Politiek vertrouwen
sociaal-cultureel		Politieke participatie
Eis		Elke burger heeft zeggenschap in politieke besluitvorming die hem of haar en de samenleving en haar toekomst aangaat en maakt daar ook gebruik van.

Omschrijving indicator
Aandeel personen die aangeven 'tamelijk veel' of 'heel veel vertrouwen' te hebben in de Tweede kamer

Relatie eis
Naast het opkomstpercentage bij verkiezingen is het vertrouwen dat de burger in de politiek heeft een belangrijke factor die medebepalend is of de burger de (morele) plicht voelt om gebruik te maken van de zeggenschap in politieke besluitvorming

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	+
Norm Rood	< 25%
Norm Oranje	25% - 30%
Norm Groen	30% - 35%
Norm Goud	> 35%

Indicator	4	Opkomst Europese verkiezingen
sociaal-cultureel		Politieke participatie
Eis		Elke burger heeft zeggenschap in politieke besluitvorming die hem of haar en de samenleving en haar toekomst aangaat en maakt daar ook gebruik van.

Omschrijving indicator
Gemiddeld opkomstpercentage in de gemeente bij de Europese parlementsverkiezingen

Relatie eis
Burgers zijn betrokken bij het openbaar bestuur en beantwoorden aan de (morele) plicht gebruik te maken van hun stemrecht.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	+
Norm Rood	< 45%
Norm Oranje	45% - 60%
Norm Groen	60% - 75%
Norm Goud	> 75%

Indicator	5	Opkomst provinciale verkiezingen
sociaal-cultureel		Politieke participatie
Eis		Elke burger heeft zeggenschap in politieke besluitvorming die hem of haar en de samenleving en haar toekomst aangaat en maakt daar ook gebruik van.

Omschrijving indicator
Gemiddeld opkomstpercentage in de gemeente bij de Provinciale Staten verkiezingen

Relatie eis
Burgers zijn betrokken bij het openbaar bestuur en beantwoorden aan de (morele) plicht gebruik te maken van hun stemrecht.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	+
Norm Rood	< 45%
Norm Oranje	45% - 60%
Norm Groen	60% - 75%
Norm Goud	> 75%

Indicator	6	Opkomst landelijke verkiezingen
sociaal-cultureel		Politieke participatie
Eis		Elke burger heeft zeggenschap in politieke besluitvorming die hem of haar en de samenleving en haar toekomst aangaat en maakt daar ook gebruik van.

Omschrijving indicator
Gemiddeld opkomstpercentage in de gemeente bij de landelijke verkiezingen voor de Tweede Kamer

Relatie eis
Burgers zijn betrokken bij het openbaar bestuur en beantwoorden aan de (morele) plicht gebruik te maken van hun stemrecht.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	+
Norm Rood	< 45%
Norm Oranje	45% - 60%
Norm Groen	60% - 75%
Norm Goud	> 75%

1.3 Gezonde leefstijl

Indicator	1	Voldoende bewegen
sociaal-cultureel		Gezonde leefstijl
Eis		Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl

Omschrijving indicator
Percentage van de bevolking dat voldoet aan de beweegrichtlijn.

Relatie eis
Preventie tegen ziekten en het bewaken van een goede gezondheid is niet alleen een kwestie van beschikbaarheid en toegankelijkheid van goede zorgvoorzieningen maar is ook een persoonlijke verantwoordelijkheid van iedere burger. Dit wordt uitgedrukt met de eis: Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 45%
Norm Oranje	45% - 52.5%
Norm Groen	52.5% - 60%
Norm Goud	> 60%

Indicator	2	Beweegvriendelijke omgeving
sociaal-cultureel		Gezonde leefstijl
Eis		Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl

Omschrijving indicator
De kernindicator is opgebouwd uit 4 deelindicatoren (sportaccommodaties, sport- en speelplekken, recreatief groen en blauw, nabijheid voorzieningen).

Relatie eis
Preventie tegen ziekten en het bewaken van een goede gezondheid is niet alleen een kwestie van beschikbaarheid en toegankelijkheid van goede zorgvoorzieningen maar is ook een persoonlijke verantwoordelijkheid van iedere burger. Dit wordt uitgedrukt met de eis: Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl

Eenheid	score
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 50
Norm Oranje	50 - 60
Norm Groen	60 - 70
Norm Goud	> 70

Indicator	3	Stress
sociaal-cultureel		Gezonde leefstijl
Eis		Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl

Omschrijving indicator
Percentage volwassenen met stress in de afgelopen 4 weken

Relatie eis

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 21%
Norm Oranje	18% - 21%
Norm Groen	15% - 18%
Norm Goud	< 15%

Indicator	4	Roken
sociaal-cultureel		Gezonde leefstijl
Eis		Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl

Omschrijving indicator
Percentage van de bevolking dat rookt

Relatie eis
Net als de indicator sportbeoefening zegt de indicator roken iets over hoe mensen invulling geven aan de eis Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl . De mate waarin je gezond leeft, of een gezond eet- en drinkpatroon naleeft, geeft weer in hoeverre je gezond gedrag vertoont.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 20%
Norm Oranje	16% - 20%
Norm Groen	12% - 16%
Norm Goud	< 12%

Indicator	5	Alcohol
sociaal-cultureel		Gezonde leefstijl
Eis		Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl

Omschrijving indicator
Percentage van de bevolking dat overmatig alcohol gebruikt

Relatie eis
Net als de indicator sportbeoefening zegt de indicator Alcohol gebruik iets over hoe mensen invulling geven aan de eis Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl . De mate waarin je gezond leeft, of een gezond eet- en drinkpatroon naleeft, geeft weer in hoeverre je gezond gedrag vertoont.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 8%
Norm Oranje	6.5% - 8%
Norm Groen	5% - 6.5%
Norm Goud	< 5%

Indicator	6	Obesitas
sociaal-cultureel		Gezonde leefstijl
Eis		Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl

Omschrijving indicator
Percentage van de bevolking met ernstig overgewicht

Relatie eis
Net als de indicator sportbeoefening zegt de indicator obesitas iets over hoe mensen invulling geven aan de eis iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl . De mate waarin je gezond leeft, of een gezond eet- en drinkpatroon naleeft, geeft weer in hoeverre je gezond gedrag vertoont.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 16%
Norm Oranje	12% - 16%
Norm Groen	8% - 12%
Norm Goud	< 8%

1.4 Wonen

Indicator	1	Migratiesaldo
sociaal-cultureel		Wonen
Eis		Iedereen is tevreden met de woning waarin hij of zij woont: veilig en aangenaam.

Omschrijving indicator
Het driejarig gemiddelde van het aantal gevestigde personen minus het aantal vertrokken personen per 1.000 inwoners.

Relatie eis
Een positief migratiesaldo zegt iets over de populariteit van een gemeente als woongemeente. Wanneer een gemeente de veiligheid, woonomgeving, voorzieningenniveau of woningvoorraad niet op orde heeft, zal deze gemeente minder aantrekkelijk zijn voor (toekomstige) bewoners.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< -5
Norm Oranje	-5 - 0
Norm Groen	0 - 5
Norm Goud	> 5

Indicator	2	Leegstand woningen
sociaal-cultureel	Wonen	
Eis	Iedereen is tevreden met de woonomgeving waar hij of zij woont: veilig, aangenaam en gezond.	

Omschrijving indicator
Percentage administratief leegstaande woningen

Relatie eis
Veel leegstand in de directe omgeving van de inwoners zorgt voor een negatieve ervaring van de woonomgeving.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 3%
Norm Oranje	2% - 3%
Norm Groen	1% - 2%
Norm Goud	< 1%

Indicator	3	Transactiesnelheid
sociaal-cultureel		Wonen
Eis		Iedereen is tevreden met de woonomgeving waar hij of zij woont: veilig, aangenaam en gezond.

Omschrijving indicator
Mediaan verkooptijd in aantal dagen

Relatie eis
De eis dat iedereen toegang heeft tot een betaalbare woonomgeving van goede kwaliteit wordt onder andere getoetst aan de transactiesnelheid van de woningen. Wanneer woningen gemiddeld langzaam van eigenaar wisselen kan de woonomgeving als minder aantrekkelijk worden beschouwd.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 90
Norm Oranje	60 - 90
Norm Groen	30 - 60
Norm Goud	< 30

Indicator	4	Tevredenheid woning
sociaal-cultureel		Wonen
Eis		Iedereen is tevreden met de woning waarin hij of zij woont: veilig en aangenaam.

Omschrijving indicator
Percentage van de bevolking, dat

Relatie eis
De eis dat iedereen toegang heeft tot een betaalbare woning van goede kwaliteit wordt allereerst getoetst aan de mate waarin mensen tevreden zijn met de eigen woning. Onvrede over de eigen woning kan verschillende oorzaken hebben, maar de meeste mensen die van plan zijn te verhuizen noemen het meest als reden dat de huidige woning te klein is.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 70%
Norm Oranje	70% - 77.5%
Norm Groen	77.5% - 85%
Norm Goud	> 85%

Indicator	5	Betaalbare koopwoningen
sociaal-cultureel		Wonen
Eis		Iedereen heeft toegang tot een betaalbare woning van goede kwaliteit.

Omschrijving indicator
Percentage betaalbare koopwoningen

Relatie eis
Huizen moeten voor iedereen met minimaal een modaal inkomen betaalbaar zijn. Het aanbod van betaalbare koopwoningen zegt iets over de toegankelijkheid van de woningmarkt.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 35%
Norm Oranje	35% - 50%
Norm Groen	50% - 65%
Norm Goud	> 65%

Indicator	6	Betaalbare huurwoningen
sociaal-cultureel		Wonen
Eis		Iedereen heeft toegang tot een betaalbare woning van goede kwaliteit.

Omschrijving indicator
Percentage goedkope en betaalbare huurwoningen. Aandeel woningen tot de aftoppingsgrens.

Relatie eis
Sociale huurwoningen zijn er om enerzijds mensen met een lage sociaal-economische status te helpen aan fatsoenlijke woongelegenheden, maar ook om segregatie tegen te gaan. Betaalbare huurwoningen maken het voor iedereen mogelijk om geschikte huisvesting te vinden.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 15%
Norm Oranje	15% - 20%
Norm Groen	20% - 25%
Norm Goud	> 25%

1.5 Woonomgeving

Indicator	1	Verhuisgeneigdheid
sociaal-cultureel		Woonomgeving
Eis		Iedereen is tevreden met de woonomgeving waar hij of zij woont: veilig, aangenaam en gezond.

Omschrijving indicator
Percentage personen dat aangeeft binnen 2 jaar te willen verhuizen of ten tijde van de enqu

Relatie eis
Wanneer men van plan is om te verhuizen kan de woonomgeving of woning als minder aantrekkelijk worden gezien. Dit geeft een subjectief gevoel van (on)tevredenheid weer van de leefomgeving.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 16%
Norm Oranje	13% - 16%
Norm Groen	10% - 13%
Norm Goud	< 10%

Indicator	2	Tevredenheid woonomgeving
sociaal-cultureel		Woonomgeving
Eis		Iedereen is tevreden met de woonomgeving waar hij of zij woont: veilig, aangenaam en gezond.

Omschrijving indicator
Percentage van de bevolking, dat

Relatie eis
Deze indicator geeft het subjectieve gevoel over de (on)tevredenheid van de woonomgeving aan.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 80%
Norm Oranje	80% - 85%
Norm Groen	85% - 90%
Norm Goud	> 90%

Indicator	3	Geluidhinder wegverkeer
sociaal-cultureel		Woonomgeving
Eis		Er is geen door de mens veroorzaakte overlast van geur, licht en geluid

Omschrijving indicator
Percentage mensen dat aangeeft ernstige geluidshinder te ervaren door wegverkeer, vliegverkeer en treinen

Relatie eis
De overlast die mensen ervaren ten aanzien van geluid heeft een negatieve invloed op het gedrag en de gezondheid van mensen. Naast een hinderlijke ervaring kan geluidsoverlast leiden tot gezondheidseffecten zoals slaapverstoring, hoge bloeddruk en hart- en vaatziekten. In deze indicator komt de beleving van geluidhinder tot uiting.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 7%
Norm Oranje	5% - 7%
Norm Groen	4% - 5%
Norm Goud	< 4%

Indicator	4	Geluidhinder buren
sociaal-cultureel		Woonomgeving
Eis		Er is geen door de mens veroorzaakte overlast van geur, licht en geluid

Omschrijving indicator
Percentage mensen dat aangeeft ernstige geluidshinder te ervaren door buren

Relatie eis
De overlast die mensen ervaren ten aanzien van geluid heeft een negatieve invloed op het gedrag en de gezondheid van mensen. Naast een hinderlijke ervaring kan geluidsoverlast leiden tot gezondheidseffecten zoals slaapverstoring, hoge bloeddruk en hart- en vaatziekten. In deze indicator komt de beleving van geluidshinder tot uiting.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 7%
Norm Oranje	5% - 7%
Norm Groen	3% - 5%
Norm Goud	< 3%

Indicator	5	Afstand dagelijkse voorzieningen
sociaal-cultureel		Woonomgeving
Eis		Publieke en dagelijkse voorzieningen zijn bereikbaar en toegankelijk voor iedereen.

Omschrijving indicator
Afstand tot een grote supermarkt of andere winkel voor dagelijkse levensbehoeften.

Relatie eis
voedings- en levensmiddelen moeten beschikbaar zijn voor iedereen

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 1.5
Norm Oranje	1 - 1.5
Norm Groen	0.5 - 1
Norm Goud	< 0.5

Indicator	6	Tevredenheid winkels
sociaal-cultureel		Woonomgeving
Eis		Publieke en dagelijkse voorzieningen zijn bereikbaar en toegankelijk voor iedereen.

Omschrijving indicator
Percentage dat 'tevreden' of 'zeer tevreden' is met de winkels in de omgeving

Relatie eis
Deze indicator geeft aan in hoeverre de inwoners van een gemeente tevreden zijn over de winkels in de buurt. Naast de indicator 'afstand voorzieningen', die de kwantitatieve beschikbaarheid aangeeft, geeft deze indicator de subjectief ervaren kwaliteit van de voorzieningen in de buurt.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 78%
Norm Oranje	78% - 83%
Norm Groen	83% - 88%
Norm Goud	> 88%

1.6 Veiligheid

Indicator	1	Verwarde personen
sociaal-cultureel		Veiligheid
Eis		Iedereen voelt zich veilig

Omschrijving indicator
Aantal verwarde personen per 1.000 inwoners

Relatie eis
Deze indicator geeft het overlast met psychisch ongezonde personen zoals geregistreerd door de politie weer. Onder verwarde personen verstaan we eenieder die vanwege zijn al dan niet tijdelijke verstoorde oordeelsvermogen gedrag vertoont waarmee hij zichzelf of enige ander in gevaar brengt en/of een bedreiging vormt voor de openbare orde en veiligheid. Mensen zullen verwarde personen melden wanneer zij voelen dat hun veiligheid in het geding komt.

Eenheid	aantal per 1.000 inwoners
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 6
Norm Oranje	3.5 - 6
Norm Groen	1.5 - 3.5
Norm Goud	< 1.5

Indicator	2	Gewelddelicten
sociaal-cultureel		Veiligheid
Eis		De kans om slachtoffer te worden van geweld, misdaad, ongelukken en rampen is verwaarloosbaar.

Omschrijving indicator
Het aantal geregistreerde gewelddelicten per 10.000 inwoners

Relatie eis
Slachtofferschap van gewelddelicten komt relatief weinig voor, maar de impact van gewelddelicten op zowel het slachtoffer als op de samenleving is vele malen groter dan de impact van zogenaamde vermogenscriminaliteit.

Eenheid	aantal per 10.000 inwoners
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 50
Norm Oranje	35 - 50
Norm Groen	15 - 35
Norm Goud	< 15

Indicator	3	Reactietijden politie
sociaal-cultureel		Veiligheid
Eis		De kans om slachtoffer te worden van geweld, misdaad, ongelukken en rampen is verwaarloosbaar.

Omschrijving indicator
Deze indicator bevat cijfers over het aantal Prio 1-meldingen per gemeente per maand. Dit is de allerhoogste status die een incident kan hebben. Er is sprake van een levensbedreigende situatie waarbij binnen 15 minuten een eenheid ter plaatse moet zijn. Prio 1-meldingen gaan vaak samen met het voeren van de optische- en geluidssignalen (zwaailichten en sirene). Deze worden verder uitgesplitst naar reactietijden per tijds categorie en een percentage binnen 15 minuten ter plaatse (norm = 90%) is. Het gaat hier om meldingen die via de regionale meldkamers (meestal via 112) zijn binnengekomen en waar inzet op is gepleegd.

Relatie eis
Prio 1 meldingen zijn de 112 meldingen van de hoogste categorie. Dit betekent dat de veiligheid op de locatie van het voorval ernstig in het geding is. Als de politie in deze gevallen snel ter plaatsen kan zijn, komt dit ten goede aan het verkleinen van de kans op slachtofferschap.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 75%
Norm Oranje	75% - 82.5%
Norm Groen	82.5% - 90%
Norm Goud	> 90%

Indicator	4	Onveiligheidsgevoel
sociaal-cultureel		Veiligheid
Eis		Iedereen voelt zich veilig

Omschrijving indicator
Percentage inwoners dat zich

Relatie eis
Veiligheid wordt deels beleefd. Mensen kunnen in bepaalde situaties gevoelens van onveiligheid ervaren, ook als deze objectief niet aanwezig zijn. (sociale) media hebben bij deze veiligheidseis ook een grote rol. Wanneer een persoon vaak geconfronteerd wordt met nieuws over criminaliteit, zal dit een negatieve invloed hebben op zijn/haar gevoel van veiligheid, ongeacht de objectieve veiligheid in de directe omgeving.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 35%
Norm Oranje	30% - 35%
Norm Groen	25% - 30%
Norm Goud	< 25%

Indicator	5	Kinderbescherming
sociaal-cultureel		Veiligheid
Eis		De kans om slachtoffer te worden van geweld, misdaad, ongelukken en rampen is verwaarloosbaar.

Omschrijving indicator
Percentage meldingen opvoedingsproblemen onder kinderen van 0-18 jaar.

Relatie eis
Kinderbescherming is een belangrijk thema. Als een kind ernstig in de knel dreigt te raken, helpt de Raad voor de Kinderbescherming om samen met het kind en de ouders de beste oplossing te zoeken. Voor de indicator hanteren we het aantal beschermingsonderzoeken met betrekkingen tot opvoedingsproblemen.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 1%
Norm Oranje	0.4% - 1%
Norm Groen	0.1% - 0.4%
Norm Goud	< 0.1%

Indicator	6	Verkeersonveiligheid
sociaal-cultureel		Veiligheid
Eis		De kans om slachtoffer te worden van geweld, misdaad, ongelukken en rampen is verwaarloosbaar.

Omschrijving indicator
Geregistreerde verkeersongevallen per kilometer weg

Relatie eis
Slachtofferschap binnen het verkeer is een risico waar de samenleving mee om moet gaan. Het aantal verkeersongevallen is een objectieve maat van de aanwezigheid van veiligheidscondities in de leefomgeving en van het (verkeers)gedrag van mensen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 1.2
Norm Oranje	0.7 - 1.2
Norm Groen	0.3 - 0.7
Norm Goud	< 0.3

Indicator	7	Jeugdcriminaliteit
sociaal-cultureel		Veiligheid
Eis		De kans om slachtoffer te worden van geweld, misdaad, ongelukken en rampen is verwaarloosbaar.

Omschrijving indicator
Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar

Relatie eis
<p>Jeugdcriminaliteit is een veelbesproken thema in de politiek en de media. Meestal gaat het om kleine eenmalige delicten, zoals vechtpartijen, winkeldiefstal en vandalisme. Deze jongeren leren van hun fouten en kunnen weer normaal participeren in de samenleving. Aan de andere kant is er een kleine groep jongeren die regelmatig in aanraking komt met justitie, ook voor grotere delicten. Zij vormen een groter probleem omdat het waarschijnlijk is dat ze in het verdere leven vaker met justitie in aanraking zullen komen.</p>

Eenheid	aantal per 10.000 inwoners
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 200
Norm Oranje	100 - 200
Norm Groen	50 - 100
Norm Goud	< 50

Indicator	8	Vandalisme
sociaal-cultureel		Veiligheid
Eis		De kans om slachtoffer te worden van geweld, misdaad, ongelukken en rampen is verwaarloosbaar.

Omschrijving indicator
Het aantal geregistreerde gevallen van vandalisme per 10.000 inwoners

Relatie eis
De maatschappelijke impact van vandalisme is groot. Het kan onder andere leiden tot verpaupering van openbaar gebied, aantasting van het leefgenot van burgers en het herstel van de schade brengt enorme kosten met zich mee. De gevolgen van vernielingen aan gebouwen en straatmeubilair zijn voor iedereen direct waarneembaar. Vandalisme als een zichtbaar delict, leidt tot gevoelens van onveiligheid, normvervaging en trekt vaak meer vandalisme aan.

Eenheid	aantal per 10.000 inwoners
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 60
Norm Oranje	40 - 60
Norm Groen	20 - 40
Norm Goud	< 20

Indicator	9	Vermogensdelicten
sociaal-cultureel		Veiligheid
Eis		De kans om slachtoffer te worden van geweld, misdaad, ongelukken en rampen is verwaarloosbaar.

Omschrijving indicator
Het aantal geregistreerde vermogensdelicten per 10.000 inwoners

Relatie eis
Vermogensdelicten komen veel vaker voor dan geweldscriminaliteit, maar de impact op zowel het slachtoffer als ook de samenleving is geringer dan bij geweldscriminaliteit. De kans om slachtoffer te worden van een vermogensdelict is vele malen groter dan de kans om slachtoffer te worden van een geweldsdelict. Onder vermogensdelicten worden inbraak, fietsdiefstal, diefstal van auto's, vernieling aan of diefstal vanaf auto's verstaan.

Eenheid	aantal per 10.000 inwoners
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 300
Norm Oranje	200 - 300
Norm Groen	100 - 200
Norm Goud	< 100

1.7 Onderwijs

Indicator	1	Afstand basisschool
sociaal-cultureel		Onderwijs
Eis		Iedereen heeft toegang tot een vorm van onderwijs of scholing die past bij zijn of haar capaciteiten.

Omschrijving indicator
Gemiddelde afstand tot basisschool

Relatie eis
Een groot aanbod aan basisscholen is belangrijk voor de opleidingsmogelijkheden van de bevolking. Een School dichtbij huis betekend een hogere kwaliteit van de leefomgeving, voornamelijk voor jonge gezinnen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	-
Norm Rood	> 1.5
Norm Oranje	1 - 1.5
Norm Groen	0.5 - 1
Norm Goud	< 0.5

Indicator	2	Afstand voorgezet onderwijs
sociaal-cultureel		Onderwijs
Eis		Iedereen heeft toegang tot een vorm van onderwijs of scholing die past bij zijn of haar capaciteiten.

Omschrijving indicator
Gemiddelde afstand tot middelbare school

Relatie eis
Een groot aanbod aan middelbare scholen is belangrijk voor de opleidingsmogelijkheden van de bevolking. Een School dichtbij huis betekent een hogere kwaliteit van de leefomgeving, voornamelijk voor jonge gezinnen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	-
Norm Rood	> 5
Norm Oranje	2.5 - 5
Norm Groen	1.5 - 2.5
Norm Goud	< 1.5

Indicator	3	Opleidingsniveau bevolking
sociaal-cultureel		Onderwijs
Eis		Iedereen heeft de plicht er voor zorg te dragen dat zijn of haar competenties (blijven) aansluiten op maatschappelijke behoeften.

Omschrijving indicator
Percentage laagopgeleiden

Relatie eis
Het opleidingsniveau van de bevolking is het resultaat na het genieten van onderwijs totdat de scholingsplicht afgelopen is bij het 18de levensjaar. Echter, ook na het 18de levensjaar kunnen volwassenen blijven investeren in zichzelf om de eigen professionele expertise en competenties, de kennis, vaardigheden en attitudes te verbeteren.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	-
Norm Rood	> 55%
Norm Oranje	50% - 55%
Norm Groen	45% - 50%
Norm Goud	< 45%

Indicator	4	Voortijdig schoolverlaters
sociaal-cultureel		Onderwijs
Eis		Iedereen heeft de plicht er voor zorg te dragen dat zijn of haar competenties (blijven) aansluiten op maatschappelijke behoeften.

Omschrijving indicator
Percentage leerlingen (jonger dan 23) dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat.

Relatie eis
Een van de eisen die aan de voorraad onderwijs is gesteld zegt dat iedereen toegang dient te hebben tot een vorm van onderwijs of scholing die past bij zijn of haar capaciteiten (ongeacht leeftijd, geslacht, afkomst en achtergrond). In het geval veel leerlingen voortijdig de schoolloopbaan beëindigen kan gesteld worden dat aan deze eis niet is voldaan.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	-
Norm Rood	> 2%
Norm Oranje	1.5% - 2%
Norm Groen	1% - 1.5%
Norm Goud	< 1%

Indicator	5	Onvertraagd naar diploma
sociaal-cultureel		Onderwijs
Eis		Het onderwijs is van hoge kwaliteit.

Omschrijving indicator
Percentage leerlingen dat het voortgezet onderwijs doorloopt zonder in

Relatie eis
Deze indicator meet de doorlooptijd van de opleiding door leerlingen. Naast dat er goede cijfers worden gehaald, is het rendement van een opleiding ook een factor die de kwaliteit van het onderwijs aangeeft.

Eenheid	index
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	+
Norm Rood	< 94.5
Norm Oranje	94.5 - 96.5
Norm Groen	96.5 - 98.5
Norm Goud	> 98.5

1.8 Gezondheidszorg

Indicator	1	GGZ zorgkosten
sociaal-cultureel		Gezondheidszorg
Eis		De bevolking is lichamelijk en geestelijk gezond.

Omschrijving indicator
De gemiddelde zorgkosten aan GGZ basis en specialistisch per inwoner

Relatie eis
De GGZ kosten dienen als proxy voor de geestelijke gezondheid van de inwoners. Hoe minder kosten er nodig zijn aan GGZ instellingen, hoe beter de mentale gezondheid zal zijn binnen de gemeente.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 200
Norm Oranje	150 - 200
Norm Groen	100 - 150
Norm Goud	< 100

Indicator	2	Levensverwachting
sociaal-cultureel		Gezondheidszorg
Eis		De bevolking is lichamelijk en geestelijk gezond.

Omschrijving indicator
De gemiddelde levensverwachting bij geboorte.

Relatie eis
De levensverwachting is een modelmatige uitkomst van allerlei gezondheidsfactoren, zoals: leefstijl, zorg, omgeving en preventie. Het is een soort outcome-indicator van hoe gezond de bevolking is.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 80
Norm Oranje	80 - 81
Norm Groen	81 - 82
Norm Goud	> 82

Indicator	3	Zorgkosten
sociaal-cultureel		Gezondheidszorg
Eis		De bevolking is lichamelijk en geestelijk gezond.

Omschrijving indicator
De gemiddelde zorgkosten per inwoner

Relatie eis
Hoe lager de zorgkosten gemiddeld zijn, hoe gezonder de bevolking over het algemeen

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 3000
Norm Oranje	2750 - 3000
Norm Groen	2500 - 2750
Norm Goud	< 2500

Indicator	4	Kwaliteit ziekenhuis
sociaal-cultureel		Gezondheidszorg
Eis		De gezondheidszorg is van goede kwaliteit en toegankelijk voor iedereen, inclusief preventie en nazorg.

Omschrijving indicator
Kwaliteitscore ziekenhuizen

Relatie eis
Een kwalitatief goede zorg in ziekenhuizen draagt bij aan een snel herstel van patiënten en verbeterd daarmee de gemiddelde gezondheid.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 1.8
Norm Oranje	1.8 - 2.5
Norm Groen	2.5 - 3.2
Norm Goud	> 3.2

Indicator	5	Medicijngebruik
sociaal-cultureel		Gezondheidszorg
Eis		De bevolking is lichamelijk en geestelijk gezond.

Omschrijving indicator
Percentage personen dat medicijnen gebruikt die vergoed worden door de basisverzekering

Relatie eis
Medicijngebruik geeft aan in hoeverre de bevolking lichamelijk en geestelijk gezond is. Wanneer de gemeente een enorm gezonde bevolking heeft, zal het gebruik van medicijnen beperkt zijn.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 70%
Norm Oranje	67% - 70%
Norm Groen	64% - 67%
Norm Goud	< 64%

Indicator	6	Afstand ziekenhuis
sociaal-cultureel		Gezondheidszorg
Eis		De gezondheidszorg is van goede kwaliteit en toegankelijk voor iedereen, inclusief preventie en nazorg.

Omschrijving indicator
Afstand tot het ziekenhuis (incl. polikliniek)

Relatie eis
Deze indicator zegt iets over de toegankelijkheid en bereikbaarheid van de (gezondheids)zorg.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 10
Norm Oranje	5 - 10
Norm Groen	2.5 - 5
Norm Goud	< 2.5

Indicator	7	Afstand huisarts
sociaal-cultureel		Gezondheidszorg
Eis		De gezondheidszorg is van goede kwaliteit en toegankelijk voor iedereen, inclusief preventie en nazorg.

Omschrijving indicator
Afstand tot huisartsenpraktijk

Relatie eis
De afstand tot de huisarts zegt iets over de bereikbaarheid van de gezondheidszorg in de diverse gemeenten.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 2
Norm Oranje	1 - 2
Norm Groen	0.5 - 1
Norm Goud	< 0.5

Indicator	8	Chronisch zieken
sociaal-cultureel		Gezondheidszorg
Eis		De bevolking is lichamelijk en geestelijk gezond.

Omschrijving indicator
Percentage personen met

Relatie eis
Langdurige aandoeningen kunnen leiden tot belemmeringen in het dagelijks leven en daardoor de kwaliteit van leven negatief beïnvloeden. Het percentage chronisch zieken in een samenleving geeft een beeld van de algehele fysieke gezondheidstoestand. De indicator geeft informatie over de eis of de bevolking lichamelijk en geestelijk gezond is.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 35%
Norm Oranje	30% - 35%
Norm Groen	25% - 30%
Norm Goud	< 25%

Indicator	9	Beoordeling van eigen gezondheid
sociaal-cultureel		Gezondheidszorg
Eis		De bevolking voelt zich gezond.

Omschrijving indicator
Percentage van de bevolking dat zijn of haar gezondheid als goed beoordeelt.

Relatie eis
Om de eis te toetsen of de bevolking zich gezond voelt moeten we afgaan op de subjectieve perceptie van de gezondheid. Het gaat hier om de subjectieve ervaring van de eigen gezondheidstoestand. De bevolking dient niet alleen gezond te zijn, maar zich ook gezond te voelen. In theorie zou dus de gezondheid van de bevolking toe kunnen nemen, terwijl de bevolking zich tegelijkertijd minder gezond voelt.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 70%
Norm Oranje	70% - 75%
Norm Groen	75% - 80%
Norm Goud	> 80%

1.9 Kunst en cultuur

Indicator	1	Afstand podiumkunsten
sociaal-cultureel		Kunst en cultuur
Eis		Het culturele aanbod is groot evenals de diversiteit.

Omschrijving indicator
Afstand tot podiumkunsten

Relatie eis
Deze indicator geeft de omvang van het aanbod van cultuur in de vorm van podiumkunsten in de omgeving aan.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 15
Norm Oranje	7.5 - 15
Norm Groen	2.5 - 7.5
Norm Goud	< 2.5

Indicator	2	Afstand musea
sociaal-cultureel		Kunst en cultuur
Eis		Het culturele aanbod is groot evenals de diversiteit.

Omschrijving indicator
Afstand tot musea

Relatie eis
Deze indicator geeft de beschikbaarheid van musea in de omgeving aan, wat een onderdeel is van de culturele aanbod van een gemeente

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 6
Norm Oranje	4 - 6
Norm Groen	2 - 4
Norm Goud	< 2

Indicator	3	Festivals
sociaal-cultureel		Kunst en cultuur
Eis		Het culturele aanbod is groot evenals de diversiteit.

Omschrijving indicator
Het aantal festivals in een gemeente per 10.000 inwoners.

Relatie eis
Deze indicator geeft de omvang van het aanbod van cultuur in de vorm van festivals in de gemeente aan.

Eenheid	aantal per 10.000 inwoners
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 0.2
Norm Oranje	0.2 - 0.6
Norm Groen	0.6 - 1
Norm Goud	> 1

Indicator	4	Cultuurlandschap
sociaal-cultureel		Kunst en cultuur
Eis		Het cultureel erfgoed wordt beschermd en versterkt.

Omschrijving indicator
Aantal erfgoedkaarten in de gemeente. Binnen deze indicator hanteren we het begrip

Relatie eis
Het culturele erfgoed moet worden beschermd en versterkt. Op welke wijze dit gebeurt is lastig vast te stellen. Een globale indruk van de inspanningen die worden geleverd aan het behoud van cultureel erfgoed kan gegenereerd worden door het aantal beschermde cultuurlandschappen te bekijken.

Eenheid	aantal
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 1
Norm Oranje	1 - 3
Norm Groen	3 - 5
Norm Goud	> 5

Indicator	5	Beschermde stads- & dorpsgezichten
sociaal-cultureel		Kunst en cultuur
Eis		Het cultureel erfgoed wordt beschermd en versterkt.

Omschrijving indicator
Percentage oppervlakte beschermde stads- en dorpsgezichten per gemeente

Relatie eis
Het culturele erfgoed moet worden beschermd en versterkt. Op welke wijze dit gebeurt is lastig vast te stellen. Een globale indruk van de inspanningen die worden geleverd aan het behoud van cultureel erfgoed kan gegenereerd worden door het in aanvragen van een beschermde status van stads- of dorpsgezichten.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 0.5%
Norm Oranje	0.5% - 1%
Norm Groen	1% - 5%
Norm Goud	> 5%

Indicator	6	Gemeentemonumenten
sociaal-cultureel		Kunst en cultuur
Eis		Het cultureel erfgoed wordt beschermd en versterkt.

Omschrijving indicator
Aantal gemeentemonumenten per 1.000 inwoners

Relatie eis
Het culturele erfgoed moet worden beschermd en versterkt. Op welke wijze dit gebeurt is lastig vast te stellen. Een globale indruk van de inspanningen die worden geleverd aan het behoud van cultureel erfgoed kan gegenereerd worden door het in aanvragen van een beschermde status van monumenten.

Eenheid	aantal per 1.000 inwoners
(Des)aggregatie	
Weging	8.333
Richting	+
Norm Rood	< 1
Norm Oranje	1 - 3
Norm Groen	3 - 5
Norm Goud	> 5

Indicator	7	Rijksmonumenten
sociaal-cultureel		Kunst en cultuur
Eis		Het cultureel erfgoed wordt beschermd en versterkt.

Omschrijving indicator
Aantal rijksmonumenten per 1.000 inwoners

Relatie eis
Het culturele erfgoed moet worden beschermd en versterkt. Op welke wijze dit gebeurt is lastig vast te stellen. Een globale indruk van de inspanningen die worden geleverd aan het behoud van cultureel erfgoed kan gegenereerd worden door het in aanvragen van een beschermde status van monumenten.

Eenheid	aantal per 1.000 inwoners
(Des)aggregatie	
Weging	8.333
Richting	+
Norm Rood	< 2
Norm Oranje	2 - 4
Norm Groen	4 - 6
Norm Goud	> 6

1.10 Economische participatie

Indicator	1	Langdurige werkloosheid
sociaal-cultureel		Economische participatie
Eis		Burgers zijn in staat om zich economisch staande te houden

Omschrijving indicator
Het percentage mensen van de potenti

Relatie eis
<p>Langdurige werkloosheid is zowel vanuit economisch als sociaal oogpunt onwenselijk. Binnen de voorraad Participatie is deze langdurige werkloosheid om twee redenen als indicator opgenomen. Allereerst geeft het een indicatie over hoe solidair de samenleving is. In een solidaire samenleving mag langdurige werkloosheid niet voorkomen. Daarnaast gaat langdurige werkloosheid ook hand in hand met een aantal andere maatschappelijk onacceptabele problemen, zoals armoede en sociale uitsluiting. Naarmate de werkloosheid langer duurt, wordt het risico om sociaal geïsoleerd te raken groter. De indicator langdurige werkloosheid weerspiegelt niet alleen de mate van solidariteit van een samenleving. De indicator wordt sterk bepaald door conjuncturele schommelingen en dient daarom geïnterpreteerd te worden in het licht van andere werkloosheid- en werkgelegenheidscijfers.</p>

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	-
Norm Rood	> 1.25%
Norm Oranje	1% - 1.25%
Norm Groen	0.75% - 1%
Norm Goud	< 0.75%

Indicator	2	Arme huishoudens
sociaal-cultureel		Economische participatie
Eis		Er is armoede noch uitsluiting.

Omschrijving indicator
Percentage huishoudens met inkomen tot 105% van het sociale minimum ten opzichte van het totaal aantal huishoudens gedurende 4 jaar of langer.

Relatie eis
Armoede is een situatie waarin men door een veelheid van oorzaken terecht kan komen (bijv. door ziekte, werkloosheid, overlijden partner). De mate waarin een gemeenschap in staat is het aantal huishoudens dat onder een sociaal aanvaardbaar minimum zit, beperkt te houden is een indicatie van de solidariteit van die samenleving met sociaal zwakkeren

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	-
Norm Rood	> 4.5%
Norm Oranje	3% - 4.5%
Norm Groen	1.5% - 3%
Norm Goud	< 1.5%

Indicator	3	Vermogen huishoudens
sociaal-cultureel		Economische participatie
Eis		Er is armoede noch uitsluiting.

Omschrijving indicator
Percentage huishoudens met een vermogen van 5000 euro of meer.

Relatie eis
Armoede is een situatie waarin men door een veelheid van oorzaken terecht kan komen (bijv. door ziekte, werkloosheid, overlijden partner). De mate waarin men een buffer opbouwt, geeft aan hoe snel mensen in een armoede situatie terecht komen. De mate waarin een gemeenschap in staat is het aantal huishoudens met een buffer te vergroten is een indicatie van de solidariteit van die samenleving met sociaal zwakkeren.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	+
Norm Rood	< 60%
Norm Oranje	60% - 70%
Norm Groen	70% - 80%
Norm Goud	> 80%

Indicator	4	Bijstand
sociaal-cultureel		Economische participatie
Eis		Burgers zijn in staat om zich economisch staande te houden.

Omschrijving indicator
Het gemiddeld aantal personen in de bijstand per jaar relatief aan de gemiddelde omvang van de totale potenti

Relatie eis
Net als langdurige werkloosheid is veel bijstand onwenselijk. Wanneer meer inwoners van een gemeente een bijstandsuitkering ontvangen, betekent het dat meer mensen moeite hebben met rondkomen en met meedoen in de sociaal economische vooruitgang van de gemeente.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	-
Norm Rood	> 3%
Norm Oranje	2% - 3%
Norm Groen	1% - 2%
Norm Goud	< 1%

2 Ecologisch kapitaal

2.1 Bodem

Indicator	1	Humane spoedlocaties
ecologisch		Bodem
Eis		De bodem is schoon

Omschrijving indicator
Aantal humane spoedlocaties

Relatie eis
Na 2020 moeten alle vervuilde bodemlocaties veilig zijn voor mensen en milieu. Dit betekent dat deze locaties gesaneerd moeten zijn, dat de risico's van de vervuiling onder controle zijn of dat er tijdelijke beveiligingsmaatregelen zijn genomen. Dit staat in het Bodemconvenant 2016-2020, dat 17 maart 2015 door het ministerie van IenM, het Interprovinciaal Overleg (IPO), VNG en de Unie van Waterschappen is getekend. Humane spoedlocaties zijn die locaties waarbij de verontreiniging risico's kan opleveren voor de menselijke gezondheid.

Eenheid	aantal
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 5
Norm Oranje	2 - 5
Norm Groen	1 - 2
Norm Goud	< 1

Indicator	2	Spoedlocaties verspreiding
ecologisch		Bodem
Eis		De bodem is schoon

Omschrijving indicator
Aantal spoedlocaties met een verspreidingsrisico

Relatie eis
Na 2020 moeten alle vervuilde bodemlocaties veilig zijn voor mensen en milieu. Dit betekent dat deze locaties gesaneerd moeten zijn, dat de risico's van de vervuiling onder controle zijn of dat er tijdelijke beveiligingsmaatregelen zijn genomen. Dit staat in het Bodemconvenant 2016-2020, dat 17 maart 2015 door het ministerie van IenM, het Interprovinciaal Overleg (IPO), VNG en de Unie van Waterschappen is getekend. Bij spoedlocaties met een verspreidingsrisico kunnen de verontreinigen zich verspreiden via het grondwater.

Eenheid	aantal
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 5
Norm Oranje	2 - 5
Norm Groen	1 - 2
Norm Goud	< 1

Indicator	3	Stikstof depositie
ecologisch		Bodem
Eis		De bodem is schoon

Omschrijving indicator
Depositie van stikstof per hectare

Relatie eis
In natuurgebieden worden idealiter alle aanwezige voedingsstoffen in een gesloten kringloop gebruikt en is er een balans in de aan- en afvoer van voedingsstoffen. Een kleine verhoging van de aanwezige voedingsstoffen kan nog door ecosystemen worden opgenomen. Een grote hoeveelheid leidt echter tot een verstoring van het natuurlijke evenwicht. Een deel van de extra voedingsstoffen komt op natuurgebieden terecht via de luchtmissies van bijvoorbeeld ammoniak en stikstofoxiden.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	33.333
Richting	-
Norm Rood	> 2400
Norm Oranje	2100 - 2400
Norm Groen	1400 - 2100
Norm Goud	< 1400

Indicator	4	Verhard oppervlak
ecologisch		Bodem
Eis		De natuurlijke functie van de bodem blijft in stand.

Omschrijving indicator
Percentage van de oppervlakte dat afgedicht is.

Relatie eis
De afdichting van de natuurlijke bodem heeft een negatieve invloed op de afwateringsmogelijkheden. Het water kan moeilijker infiltreren en stroomt sneller af. Op die manier kunnen verharde oppervlaktes bijdragen tot wateroverlast en overstromingsrisico, maar ook tot verdroging van de bodem. Bovendien versnippert de open ruimte door de aanwezigheid van die verharde oppervlakten, en vergroot het de druk op de biodiversiteit.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	33.333
Richting	-
Norm Rood	> 15%
Norm Oranje	7.5% - 15%
Norm Groen	5% - 7.5%
Norm Goud	< 5%

Indicator	5	Ecologische spoedlocaties
ecologisch		Bodem
Eis		De bodem is schoon

Omschrijving indicator
Aantal spoedlocaties met een ecologisch risico

Relatie eis
Na 2020 moeten alle vervuilde bodemlocaties veilig zijn voor mensen en milieu. Dit betekent dat deze locaties gesaneerd moeten zijn, dat de risico's van de vervuiling onder controle zijn of dat er tijdelijke beveiligingsmaatregelen zijn genomen. Dit staat in het Bodemconvenant 2016-2020, dat 17 maart 2015 door het ministerie van IenM, het Interprovinciaal Overleg (IPO), VNG en de Unie van Waterschappen is getekend. Ecologische spoedlocaties zijn die locaties waarbij de verontreiniging risico's kan opleveren voor de natuur van ecosystemen.

Eenheid	aantal
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 5
Norm Oranje	2 - 5
Norm Groen	1 - 2
Norm Goud	< 1

2.2 Water

Indicator	1	Kwaliteit visstand
ecologisch		Water
Eis		Het oppervlaktewater is schoon

Omschrijving indicator
Percentage waterlichamen waarvan de kwaliteit van de visstand minimaal matig is

Relatie eis
Het oppervlaktewater biedt plaats aan ecosystemen. In het kader van de kaderrichtlijn water wordt de kwaliteit van het oppervlaktewater beoordeeld. Voor de kwaliteit van de ecosystemen wordt onder andere gekeken naar de visstand. Per watertype zijn hier doelsoorten en verhoudingen voor bepaald. Vergelijking met de normen levert dit een oordeel in de categorieën 'slecht', 'ontoereikend', 'matig', 'goed' en 'zeer goed' op.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 0.25
Norm Oranje	0.25 - 0.5
Norm Groen	0.5 - 0.75
Norm Goud	> 0.75

Indicator	2	Kwaliteit macrofauna
ecologisch		Water
Eis		Het oppervlaktewater is schoon

Omschrijving indicator
Percentage waterlichamen waarvan de kwaliteit van de macrofauna minimaal matig is

Relatie eis
Het oppervlaktewater biedt plaats aan ecosystemen. In het kader van de kaderrichtlijn water wordt de kwaliteit van het oppervlaktewater beoordeeld. Voor de kwaliteit van de ecosystemen wordt onder andere gekeken naar de macrofauna (anders dan vis). Per watertype zijn hier doelsoorten en verhoudingen voor bepaald. Vergelijking met de normen levert dit een oordeel in de categorieën 'slecht', 'ontoereikend', 'matig', 'goed' en 'zeer goed' op.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 0.25
Norm Oranje	0.25 - 0.5
Norm Groen	0.5 - 0.75
Norm Goud	> 0.75

Indicator	3	Emissies fosfor
ecologisch		Water
Eis		Het oppervlaktewater is schoon

Omschrijving indicator
Emissie fosfor op het oppervlaktewater per hectare.

Relatie eis
Fosfaat is in het water nodig als voedingsbron, maar kan bij toe hoge concentraties leiden tot sterke groei van algen leiden en de vermindering van het zuurstofgehalte in het water. Uiteindelijk kunnen hierdoor vissen en andere organismen dood gaan. Als gevolg van rottingsbacteriën kan dit water gaan stinken. Fosfaat kan in het water terecht komen door de lozing van afvalstoffen. Een deel van de fosfaat wordt verwijderd in rioolwaterzuiveringen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 1.5
Norm Oranje	0.5 - 1.5
Norm Groen	0.25 - 0.5
Norm Goud	< 0.25

Indicator	4	Emissies stikstof
ecologisch		Water
Eis		Het oppervlaktewater is schoon

Omschrijving indicator
Emissie stikstof op het oppervlaktewater per hectare.

Relatie eis
Stikstof is in het water nodig als voedingsbron, maar kan bij toe hoge concentraties leiden tot sterke groei van algen leiden en de vermindering van het zuurstofgehalte in het water. Uiteindelijk kunnen hierdoor vissen en andere organismen dood gaan. Als gevolg van rottingsbacteriën kan dit water gaan stinken. Stikstof kan in het water terecht komen door de lozing van afvalstoffen. Een deel van de stikstof wordt verwijderd in rioolwaterzuiveringen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 15
Norm Oranje	7.5 - 15
Norm Groen	5 - 7.5
Norm Goud	< 5

Indicator	5	Prioritaire stoffen
ecologisch		Water
Eis		Het oppervlaktewater is schoon

Omschrijving indicator
Percentage waterlichamen dat voldoet aan de normen voor prioritair verontreinigende stoffen

Relatie eis
Het oppervlaktewater wordt door de mens gebruikt in de landbouw en voor recreatie. Door verontreinigingen in het oppervlaktewater kunnen de functies van oppervlaktewater en de volksgezondheid worden bedreigd. In het kader van de kaderrichtlijn water wordt de kwaliteit van het oppervlaktewater beoordeeld. Prioritair verontreinigende stoffen zijn die stoffen die direct gevaarlijk kunnen zijn voor de menselijke gezondheid.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 0.25
Norm Oranje	0.25 - 0.5
Norm Groen	0.5 - 0.75
Norm Goud	> 0.75

Indicator	6	Specifiek verontreinigende stoffen
ecologisch		Water
Eis		Het oppervlaktewater is schoon

Omschrijving indicator
Percentage waterlichamen dat voldoet aan de normen voor overig verontreinigende stoffen

Relatie eis
Het oppervlaktewater wordt door de mens gebruikt in de landbouw en voor recreatie. Door verontreinigingen in het oppervlaktewater kunnen de functies van oppervlaktewater en de volksgezondheid worden bedreigd. In het kader van de kaderrichtlijn water wordt de kwaliteit van het oppervlaktewater beoordeeld. Overig verontreinigende stoffen zijn stoffen die in aanzienlijke hoeveelheden op het oppervlaktewater worden geloost, maar waarvoor geen Europese kwaliteitsnormen zijn vastgelegd. Door de rijksoverheid zijn er wel grenswaarden aan deze stoffen gesteld.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 0.25
Norm Oranje	0.25 - 0.5
Norm Groen	0.5 - 0.75
Norm Goud	> 0.75

Indicator	7	Fysisch-chemische kwaliteit
ecologisch		Water
Eis		Het oppervlaktewater is schoon

Omschrijving indicator
Percentage waterlichamen waarvan de fysisch-chemische kwaliteit minimaal matig is

Relatie eis
Het oppervlaktewater biedt plaats aan ecosystemen. In het kader van de kaderrichtlijn water wordt de kwaliteit van het oppervlaktewater beoordeeld. De fysisch-chemische kwaliteit biedt voorwaarden voor een stabiel ecosysteem in het oppervlaktewater. Hiervoor worden indicatoren als temperatuur, zuurstofgehalte en voedingsstoffen gemeten. Vergelijking met de normen levert dit een oordeel in de categorieën 'slecht', 'ontoereikend', 'matig', 'goed' en 'zeer goed' op.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 0.25
Norm Oranje	0.25 - 0.5
Norm Groen	0.5 - 0.75
Norm Goud	> 0.75

Indicator	8	Kwaliteit waterflora
ecologisch		Water
Eis		Het oppervlaktewater is schoon

Omschrijving indicator
Percentage waterlichamen waarvan de kwaliteit van de overige flora minimaal matig is

Relatie eis
Het oppervlaktewater biedt plaats aan ecosystemen. In het kader van de kaderrichtlijn water wordt de kwaliteit van het oppervlaktewater beoordeeld. Voor de kwaliteit van de ecosystemen wordt onder andere gekeken naar de overige waterflora (vooral hogere planten). Per watertype zijn hier doelsoorten en verhoudingen voor bepaald. Vergelijking met de normen levert dit een oordeel in de categorieën 'slecht', 'ontoereikend', 'matig', 'goed' en 'zeer goed' op.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 0.25
Norm Oranje	0.25 - 0.5
Norm Groen	0.5 - 0.75
Norm Goud	> 0.75

2.3 Afval en grondstoffen

Indicator	1	Totaal huishoudelijk afval
ecologisch		Afval en grondstoffen
Eis		Burgers werken toe naar een afvalloze samenleving

Omschrijving indicator
Totale hoeveelheid afval per inwoner

Relatie eis
Gemeenten zamelen het afval in bij de inwoners. Door de schaarste van grondstoffen, en de luchtvervuiling die de productie van afval met zich mee brengt, is het van belang dat er zo weinig mogelijk afval geproduceerd wordt. Aan de ene kant is het een goede ontwikkeling dat er steeds meer afval gescheiden wordt ingezameld. Daartegenover staat dat het inperken van de totale afvalproductie noodzakelijk is voor een duurzame toekomst.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	33.333
Richting	-
Norm Rood	> 600
Norm Oranje	500 - 600
Norm Groen	400 - 500
Norm Goud	< 400

Indicator	2	Fijn huishoudelijk restafval
ecologisch		Afval en grondstoffen
Eis		Het vrijkomen van afval wordt zoveel mogelijk beperkt en het afval dat vrijkomt, wordt zo veel mogelijk gescheiden ingezameld zodat het verwerkt en gerecycled kan worden.

Omschrijving indicator
Fijn huishoudelijk restafval per inwoner

Relatie eis
Gemeenten zamelen het afval in bij de inwoners. Door de schaarste van grondstoffen, en de luchtvervuiling die de productie van afval met zich mee brengt, is het van belang dat er zo weinig mogelijk afval geproduceerd wordt. Aan de ene kant is het een goede ontwikkeling dat er steeds meer afval gescheiden wordt ingezameld. Daartegenover staat dat het inperken van de totale afvalproductie noodzakelijk is voor een duurzame toekomst.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 250
Norm Oranje	150 - 250
Norm Groen	70 - 150
Norm Goud	< 70

Indicator	3	Scheiding grof afval
ecologisch		Afval en grondstoffen
Eis		Het vrijkomen van afval wordt zoveel mogelijk beperkt en het afval dat vrijkomt, wordt zo veel mogelijk gescheiden ingezameld zodat het verwerkt en gerecycled kan worden.

Omschrijving indicator
Scheidingspercentage grof huishoudelijk afval

Relatie eis
Gemeenten zamelen het afval in bij de inwoners. Door de schaarste van grondstoffen, en de luchtvervuiling die de productie van afval met zich mee brengt, is het van belang dat er zo weinig mogelijk afval geproduceerd wordt. Aan de ene kant is het een goede ontwikkeling dat er steeds meer afval gescheiden wordt ingezameld. Daartegenover staat dat het inperken van de totale afvalproductie noodzakelijk is voor een duurzame toekomst.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 75
Norm Oranje	75 - 80
Norm Groen	80 - 85
Norm Goud	> 85

Indicator	4	Scheiding Fijn afval
ecologisch		Afval en grondstoffen
Eis		Het vrijkomen van afval wordt zoveel mogelijk beperkt en het afval dat vrijkomt, wordt zo veel mogelijk gescheiden ingezameld zodat het verwerkt en gerecycled kan worden.

Omschrijving indicator
Scheidingspercentage fijn huishoudelijk afval

Relatie eis
Gemeenten zamelen het afval in bij de inwoners. Door de schaarste van grondstoffen, en de luchtvervuiling die de productie van afval met zich mee brengt, is het van belang dat er zo weinig mogelijk afval geproduceerd wordt. Aan de ene kant is het een goede ontwikkeling dat er steeds meer afval gescheiden wordt ingezameld. Daartegenover staat dat het inperken van de totale afvalproductie noodzakelijk is voor een duurzame toekomst.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	+
Norm Rood	< 25
Norm Oranje	25 - 50
Norm Groen	50 - 75
Norm Goud	> 75

Indicator	5	Grof huishoudelijk restafval
ecologisch		Afval en grondstoffen
Eis		Het vrijkomen van afval wordt zoveel mogelijk beperkt en het afval dat vrijkomt, wordt zo veel mogelijk gescheiden ingezameld zodat het verwerkt en gerecycled kan worden.

Omschrijving indicator
Grof huishoudelijk restafval per inwoner

Relatie eis
Gemeenten zamelen het afval in bij de inwoners. Door de schaarste van grondstoffen, en de luchtvervuiling die de productie van afval met zich mee brengt, is het van belang dat er zo weinig mogelijk afval geproduceerd wordt. Aan de ene kant is het een goede ontwikkeling dat er steeds meer afval gescheiden wordt ingezameld. Daartegenover staat dat het inperken van de totale afvalproductie noodzakelijk is voor een duurzame toekomst.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 40
Norm Oranje	30 - 40
Norm Groen	20 - 30
Norm Goud	< 20

2.4 Energie

Indicator	1	Windenergie
ecologisch		Energie
Eis		Alle geconsumeerde energie is duurzaam opgewekt

Omschrijving indicator
Opgesteld vermogen van windturbines op land per hectare

Relatie eis
Duurzame energie is een van de mogelijkheden om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en onafhankelijker te worden van fossiele energiebronnen. Windenergie is een vorm van duurzame energie waarbij windkracht door middel van windturbines wordt opgezet in elektriciteit. Windturbines kunnen zowel op land, op zee als (op kleine schaal) in de bebouwde omgeving worden geplaatst. In het Nederlandse beleid om de doelstelling voor duurzame energie in 2020 te behalen speelt windenergie een belangrijke rol. Voor de indicator is alleen windenergie op land in beschouwing genomen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 0.1
Norm Oranje	0.1 - 0.26
Norm Groen	0.26 - 0.5
Norm Goud	> 0.5

Indicator	2	Zonnestroom
ecologisch		Energie
Eis		Alle geconsumeerde energie is duurzaam opgewekt

Omschrijving indicator
Geplaatst vermogen aan zonnepanelen per hectare

Relatie eis
Duurzame energie is een van de mogelijkheden om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en onafhankelijker te worden van fossiele energiebronnen. Bij zonne-energie wordt het licht van de zon direct omgezet in warmte (zonne-collectoren) of elektriciteit (fotovoltaïsche panelen). Potentieel is zonne-energie de grootste duurzame energiebron.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 130
Norm Oranje	130 - 520
Norm Groen	520 - 1000
Norm Goud	> 1000

Indicator	3	Duurzame Energie
ecologisch		Energie
Eis		Alle geconsumeerde energie is duurzaam opgewekt

Omschrijving indicator
Percentage opwekking duurzame energie ten opzichte van gebruik

Relatie eis
Duurzame energie is een van de mogelijkheden om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en onafhankelijker te worden van fossiele energiebronnen. Duurzame energie kan omgezet worden uit verschillende bronnen. In Nederland zijn biomassa, afval en windenergie de belangrijkste bronnen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	+
Norm Rood	< 0.07
Norm Oranje	0.07 - 0.27
Norm Groen	0.27 - 0.5
Norm Goud	> 0.5

Indicator	4	Elektriciteitsverbruik bedrijven
ecologisch		Energie
Eis		Bedrijven zijn gericht op het verminderen van het gebruik van niet-hernieuwbare grond- en hulpstoffen

Omschrijving indicator
Elektriciteitsverbruik bedrijven in kWh per werknemer

Relatie eis
Elektriciteit wordt door bedrijven gebruikt voor het laten draaien van machines en in kantoren voor verlichting en computers. Veel van de elektriciteit in Nederland wordt nog opgewekt in energiecentrales uit fossiele brandstoffen. Deze opwekking leidt tot de uitstoot van schadelijke stoffen en de uitputting van niet hernieuwbare energiebronnen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 12000
Norm Oranje	9000 - 12000
Norm Groen	5000 - 9000
Norm Goud	< 5000

Indicator	5	Gasverbruik bedrijven
ecologisch		Energie
Eis		Bedrijven zijn gericht op het verminderen van het gebruik van niet-hernieuwbare grond- en hulpstoffen

Omschrijving indicator
Gasverbruik bedrijven in m

Relatie eis
Het gebruik van gas als energie in bedrijven veroorzaakt onder andere emissies van koolstofdioxide en daarmee de versterking van het broeikaseffect. Ook zorgt de winning van aardgas tot aardbevingen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 2400
Norm Oranje	1800 - 2400
Norm Groen	1000 - 1800
Norm Goud	< 1000

Indicator	6	Energiebehoefte woningen
ecologisch		Energie
Eis		Burgers consumeren minder energie en stoten minder schadelijke stoffen uit

Omschrijving indicator
Gemiddelde energiebehoefte van alle woningen met voorlopige of geregistreerde energielabels.

Relatie eis
De energiebehoefte geeft inzicht in de energiezuinigheid van woningen en wordt gebruikt om het energielabel van een woning af te leiden. Energielabels zijn verplicht bij het verkopen van een woning en is bedoeld om energiebesparende maatregelen te stimuleren. Voor de energielabels wordt onderscheid gemaakt tussen voorlopige energielabels en geregistreerde energielabels. De voorlopige energielabels zijn in 2014 vastgesteld aan de hand van bouwjaar en bouwtype van de woning. De geregistreerde labels worden vastgesteld nadat specifieke gegevens over de energieprestatie van een woning zijn opgegeven.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 270
Norm Oranje	220 - 270
Norm Groen	160 - 220
Norm Goud	< 160

Indicator	7	Elektriciteitsverbruik huishoudens
ecologisch		Energie
Eis		Burgers consumeren minder energie en stoten minder schadelijke stoffen uit

Omschrijving indicator
Elektriciteitsverbruik huishoudens

Relatie eis
Naast aardgas voor verwarming wordt er in woningen elektriciteit verbruikt voor het laten functioneren van apparaten en verlichting. Veel van de elektriciteit in Nederland wordt nog opgewekt in energiecentrales uit fossiele brandstoffen. Deze opwekking leidt tot de uitstoot van schadelijke stoffen en de uitputting van niet hernieuwbare energiebronnen.

Eenheid	Kwh
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 3500
Norm Oranje	3000 - 3500
Norm Groen	2500 - 3000
Norm Goud	< 2500

Indicator	8	Gasverbruik huishoudens
ecologisch		Energie
Eis		Burgers consumeren minder energie en stoten minder schadelijke stoffen uit

Omschrijving indicator
Gasverbruik huishoudens in m

Relatie eis
Ongeveer 16% van het energiegebruik in Nederland vindt plaats in woningen van particuliere huishoudens. Voor een groot deel wordt deze energie gebruikt in de vorm van aardgas. Dit gebruik van energie veroorzaakt onder andere emissies van koolstofdioxide en daarmee de versterking van het broeikas effect. Ook zorgt de winning van aardgas tot aardbevingen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	11.111
Richting	-
Norm Rood	> 1500
Norm Oranje	1000 - 1500
Norm Groen	500 - 1000
Norm Goud	< 500

2.5 Natuur en landschap

Indicator	1	Soortenrijkdom
ecologisch		Natuur en landschap
Eis		De natuurlijke biodiversiteit moet worden behouden

Omschrijving indicator
Aantal soorten waargenomen in de gemeente in een periode van 10 jaar

Relatie eis
Biodiversiteit is een begrip voor de graad van verscheidenheid aan levensvormen (soorten) binnen een gegeven ecosysteem. In deze indicator wordt de biodiversiteit aangegeven met het totaal aantal soorten in de gemeente.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	+
Norm Rood	< 450
Norm Oranje	450 - 500
Norm Groen	500 - 600
Norm Goud	> 600

Indicator	2	Rode lijst soorten
ecologisch		Natuur en landschap
Eis		De natuurlijke biodiversiteit moet worden behouden

Omschrijving indicator
Aantal bedreigde soorten waargenomen in de gemeente in een periode van 10 jaar

Relatie eis
Biodiversiteit is een begrip voor de graad van verscheidenheid aan levensvormen (soorten) binnen een gegeven ecosysteem. In deze indicator wordt de biodiversiteit aangegeven met het totaal aantal bedreigde soorten in de gemeente.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	+
Norm Rood	< 30
Norm Oranje	30 - 35
Norm Groen	35 - 40
Norm Goud	> 40

Indicator	3	Belevingswaarde land- schap
ecologisch		Natuur en landschap
Eis		De natuur moet zoveel mogelijk in stand worden gehouden en zo mogelijk versterkt

Omschrijving indicator
Score voor de belevingswaarde van het groene landschap

Relatie eis
Natuur biedt mensen de mogelijkheid te recreëren en te ontspannen in een rustige omgeving. Een omgeving met een hoge belevingswaarde biedt meer mogelijkheden hiervoor.

Eenheid	score
(Des)aggregatie	
Weging	50
Richting	+
Norm Rood	< 3
Norm Oranje	3 - 3.15
Norm Groen	3.15 - 3.3
Norm Goud	> 3.3

2.6 Externe veiligheid en hinder

Indicator	1	Geluidbelasting
ecologisch		Externe veiligheid en hinder
Eis		Er is geen door de mens veroorzaakte overlast van geur, licht en geluid

Omschrijving indicator
Landoppervlakte belast met een geluidsniveau boven 55 dB.

Relatie eis
Het voorkomen van (onnatuurlijke) geluiden in de omgeving zorgt voor verstoring. Geluid heeft een signaalfunctie van mogelijk gevaar voor zowel mensen als dieren. Effecten die door geluidhinder kunnen optreden zijn verminderde concentratie en verstoring van slaap. Bij dieren kan verstoring door geluid leiden tot verandering van het voedsel en rustgedrag. Bij hoge geluidsniveaus kan gehoorschade optreden.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	12.5
Richting	-
Norm Rood	> 0.35
Norm Oranje	0.2 - 0.35
Norm Groen	0.15 - 0.2
Norm Goud	< 0.15

Indicator	2	Lichtbelasting
ecologisch		Externe veiligheid en hinder
Eis		Er is geen door de mens veroorzaakte overlast van geur, licht en geluid

Omschrijving indicator
Emissie van licht.

Relatie eis
<p>Verlichting biedt mogelijkheden om 's avonds en 's nachts activiteiten uit te voeren die normaal niet in het donker gedaan kunnen worden. Verlichting wordt onder ander gebruikt voor verkeersveiligheid, in werkomgevingen en in de glastuinbouw. Deze verlichting heeft echter ook als effect dat nachten minder donker worden. Fysiologische processen van mensen, dieren en planten zijn ingericht op de verschillen in licht en donker gedurende de dag en nacht. Teveel licht in de nacht kan het dag en nacht ritme verstoren.</p> <p>Lichtvervuiling wordt veroorzaakt door het nachtelijke gebruik van kunstlicht. Bronnen van lichtvervuiling zijn o.a. wegverlichting, verlichting van (kantoor)gebouwen en terreinen en belichting in de glastuinbouw. Lichtvervuiling leidt bij de mens tot hinder en mogelijke gezondheidseffecten. Ook verstoort het planten en dieren. Bovendien gaat lichtvervuiling vaak gepaard met energieverpilling.</p>

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	12.5
Richting	-
Norm Rood	> 8
Norm Oranje	3.5 - 8
Norm Groen	2 - 3.5
Norm Goud	< 2

Indicator	3	Hittestress
ecologisch		Externe veiligheid en hinder
Eis		Er is geen overlast van hitte

Omschrijving indicator
Jaarlijks gemiddelde temperatuurverschil dat ontstaat door het hitte-eiland effect

Relatie eis
Verharde oppervlakten houden warmte langer vast dan water en natuurlijke vegetatie. Hierdoor kan er in steden een hogere temperatuur worden gemeten dan in de omliggende omgeving. Dit effect ontstaat vooral in de nacht. Gevoelige bevolkingsgroepen (baby's, kinderen en ouderen) kunnen hier gezondheidsklachten van ondervinden.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	12.5
Richting	-
Norm Rood	> 0.4
Norm Oranje	0.2 - 0.4
Norm Groen	0.1 - 0.2
Norm Goud	< 0.1

Indicator	4	Aardbevingen
ecologisch		Externe veiligheid en hinder
Eis		De kans dat er slachtoffers vallen bij een calamiteit is minimaal

Omschrijving indicator
Het gemiddeld aantal aardbevingen dat ieder persoon in de gemeente heeft kunnen voelen en waar mogelijk schade van is ontstaan

Relatie eis
Aardbevingen kunnen aanzienlijke schade opleveren aan gebouwen en in het ergste geval leiden tot slachtoffers. Dit is afhankelijk van diverse factoren waaronder de kracht van de aardbeving. De meeste aardbevingen in Nederland worden veroorzaakt door menselijke ingrepen in de ondergrond (vooral olie- en gaswinning). Een klein deel wordt veroorzaakt door natuurlijke bewegingen van grondlagen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 0.3
Norm Oranje	0.1 - 0.3
Norm Groen	0.01 - 0.1
Norm Goud	< 0.01

Indicator	5	Wateroverlast
ecologisch		Externe veiligheid en hinder
Eis		Er is geen overlast door overmatige regelval

Omschrijving indicator
Het percentage gebouwen waar de kans aanwezig is dat er water het huis binnen loopt via de drempel bij een ernstige regenbui

Relatie eis
Door klimaatverandering neemt de kans op zware buien toe. In combinatie met toenemende verharding, laaggelegen gebieden en beperkte afvoercapaciteit van de riolering kan dit leiden tot wateroverlast.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	12.5
Richting	-
Norm Rood	> 30
Norm Oranje	20 - 30
Norm Groen	15 - 20
Norm Goud	< 15

Indicator	6	Overstromingen
ecologisch		Externe veiligheid en hinder
Eis		De kans dat er slachtoffers vallen bij een calamiteit is minimaal

Omschrijving indicator
Aantal getroffen personen bij een overstroming met middelgrote kans.

Relatie eis
Een groot deel van Nederland bevindt zich onder zeeniveau is daarom gevoelig voor overstromingen. Ook gebieden langs de grote rivieren kunnen overstroomd raken. Op basis van modelberekeningen is bepaald welke gebieden er in Nederland kunnen overstromen als gevolg van het doorbreken van waterkeringen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 0.3
Norm Oranje	0.2 - 0.3
Norm Groen	0.1 - 0.2
Norm Goud	< 0.1

Indicator	7	Risico bedrijven
ecologisch		Externe veiligheid en hinder
Eis		De kans dat er slachtoffers vallen bij een calamiteit is minimaal

Omschrijving indicator
Aandeel landoppervlakte dat onder een 10-6 risicocontour valt.

Relatie eis
Een risicocontour (ofwel plaatsgebonden risico) geeft aan hoe groot in de omgeving de overlijdenskans is door een ongeval met een risicobron: binnen de contour is het risico groter, buiten de contour is het risico kleiner. Het plaatsgebonden risico is de berekende kans per jaar, dat een persoon overlijdt als rechtsreeks gevolg van een ongeval bij een risicobron, aangenomen dat hij op die plaats permanent en onbeschermd verblijft. Het plaatsgebonden risico wordt gebruikt bij de toetsing of een risicovolle activiteit op een bepaalde plek mag plaatsvinden en wat in de directe omgeving ervan gebouwd mag worden. De geldende regels zijn vastgelegd in het Besluit milieukwaliteitseisen Externe veiligheid inrichtingen en in de nota Risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen. In het plaatsgebonden risico zijn in het kort twee verschillende kansen verwerkt: De kans dat er daadwerkelijk een zwaar ongeval of ramp, zoals het ontsnappen van een gevaarlijke stof, plaatsvindt. De kans dat een persoon daadwerkelijk overlijdt als gevolg van dit zwaar ongeval of ramp.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	16.667
Richting	-
Norm Rood	> 1
Norm Oranje	0.25 - 1
Norm Groen	0.05 - 0.25
Norm Goud	< 0.05

2.7 Lucht

Indicator	1	Emissie koolstofdioxide
ecologisch		Lucht
Eis		De lucht is schoon

Omschrijving indicator
Emissie van koolstofdioxide per inwoner

Relatie eis
Koolstofdioxide is het gas dat de grootste bijdrage levert aan de toename van het broeikaseffect. Door de versterking van het broeikaseffect blijft de ingestraalde warmte van de zon meer aan het aardoppervlak, waardoor het warmer wordt. Dit heeft diverse effecten zoals extremere weersomstandigheden (langere drogere perioden en zwaardere buien) en stijging van de zeespiegel. In het Klimaatakkoord hebben overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties afspraken gemaakt hoe dit doel te bereiken.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	-
Norm Rood	> 6122
Norm Oranje	3122.22 - 6122
Norm Groen	306.1 - 3122.22
Norm Goud	< 306.1

Indicator	2	Emissie stikstofoxiden
ecologisch		Lucht
Eis		De lucht is schoon

Omschrijving indicator
Emissie stikstofdioxiden per inwoner

Relatie eis
<p>Stikstofoxiden (NOx) komt veelal vrij bij verbrandingsprocessen en is daarmee een belangrijke indicator voor vervuiling veroorzaakt door gemotoriseerd verkeer. Stikstofoxiden dragen bij aan verschillende milieuproblemen: de ongewenste vorming van troposferisch ozon maar ook de depositie van stikstofoxiden en atmosferische volgproducten, zoals aerosolen die een aandeel leveren in de verzuring en vermisting van bodem en oppervlaktewater.</p>

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	12.5
Richting	-
Norm Rood	> 20
Norm Oranje	11 - 20
Norm Groen	7.8 - 11
Norm Goud	< 7.8

Indicator	3	Concentratie fijnstof
ecologisch		Lucht
Eis		De lucht is schoon

Omschrijving indicator
Achtergrondconcentratie fijn stof (PM2.5).

Relatie eis
Fijn stof zijn kleine in de lucht zwevende deeltjes. Doordat fijn stof uit kleine deeltjes bestaat kan het makkelijk ingeademd worden. Eenmaal ingeademd kunnen deeltjes schade aanrichten in het ademhalingsstelsel. De zeer kleine deeltjes (ultrafijn stof en elementair koolstof) kunnen zelfs in het bloed worden opgenomen, waarna ze andere weefsels kunnen aantasten. De exacte werking hiervan in het lichaam is niet bekend, maar uit epidemiologische studies blijkt wel dat er aanzienlijke gezondheidsschade kan ontstaan.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	12.5
Richting	-
Norm Rood	> 20
Norm Oranje	15 - 20
Norm Groen	10 - 15
Norm Goud	< 10

Indicator	4	Concentratie ozon
ecologisch		Lucht
Eis		De lucht is schoon

Omschrijving indicator
Achtergrondconcentratie ozon.

Relatie eis
Ozon is de belangrijkste component van zomersmog. Smog ontstaat door de uitstoot van onder andere koolwaterstoffen en stikstofoxiden onder invloed van zonlicht. Door chemische reacties in de lucht ontstaat dan het giftige ozon. Ozon kan irritatie en schade aan de luchtwegen veroorzaken.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	12.5
Richting	-
Norm Rood	> 66.6
Norm Oranje	50 - 66.6
Norm Groen	33.3 - 50
Norm Goud	< 33.3

Indicator	5	Concentratie stikstofoxiden
ecologisch		Lucht
Eis		De lucht is schoon

Omschrijving indicator
Achtergrondconcentratie stikstofdioxiden (NO ₂).

Relatie eis
<p>Stikstofoxiden (NO_x) komen veelal vrij bij verbrandingsprocessen en is daarmee een belangrijke indicator voor vervuiling veroorzaakt door gemotoriseerd verkeer. Stikstofoxiden dragen bij aan verschillende milieuproblemen: de ongewenste vorming van troposferisch ozon maar ook de depositie van stikstofoxiden en atmosferische volgproducten, zoals aerosolen die een aandeel leveren in de verzuring en vermesting van bodem en oppervlaktewater.</p>

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	12.5
Richting	-
Norm Rood	> 30
Norm Oranje	20 - 30
Norm Groen	10 - 20
Norm Goud	< 10

Indicator	6	Emissie NMVOS
ecologisch		Lucht
Eis		De lucht is schoon

Omschrijving indicator
Emissie vluchtige organische stoffen (exclusief methaan) per inwoner

Relatie eis
Vluchtige organische stoffen zijn stoffen die snel verdampen en zodoende in de atmosfeer terecht komen. Hier dragen ze bij aan de vorming van ozon als belangrijkste component van zomersmog. Vluchtige organische stoffen komen vrij bij het gebruik van oplosmiddelen en motorbrandstoffen. Methaan niet meegenomen in de indicator omdat deze stof geen bijdrage levert aan de bovenstaande effecten.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	12.5
Richting	-
Norm Rood	> 15.7
Norm Oranje	14.44 - 15.7
Norm Groen	13.35 - 14.44
Norm Goud	< 13.35

Indicator	7	Emissie fijn stof
ecologisch		Lucht
Eis		De lucht is schoon

Omschrijving indicator
Emissie fijn stof (PM2.5) per inwoner

Relatie eis
Fijn stof zijn kleine in de lucht zwevende deeltjes. Doordat fijn stof uit kleine deeltjes bestaat kan het makkelijk ingeademd worden. Eenmaal ingeademd kunnen deeltjes schade aanrichten in het ademhalingsstelsel. De zeer kleine deeltjes (ultrafijn stof en elementair koolstof) kunnen zelfs in het bloed worden opgenomen, waarna ze andere weefsels kunnen aantasten. De exacte werking hiervan in het lichaam is niet bekend, maar uit epidemiologische studies blijkt wel dat er aanzienlijke gezondheidsschade kan ontstaan.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	12.5
Richting	-
Norm Rood	> 1.2
Norm Oranje	0.76 - 1.2
Norm Groen	0.67 - 0.76
Norm Goud	< 0.67

3 Economisch kapitaal

3.1 Concurrentievermogen

Indicator	1	BRP per hoofd
economisch		Concurrentievermogen
Eis		De economie is concurrerend, zowel nationaal als internationaal.

Omschrijving indicator
Het bruto binnenlands product (bbp) is het eindresultaat van de productieve activiteiten van de ingezeten productie-eenheden. Voor deze indicator is het bbp door het aantal inwoners gedeeld.

Relatie eis
De ontwikkeling van het BRP is een indicator voor de economische groei van een regio en daarmee ook voor de concurrentiepositie van een regio. Om de regio's onderling te kunnen vergelijken en ook vergelijkingen in de tijd te kunnen maken wordt gebruik gemaakt van het BRP per hoofd van de bevolking. De data is op het niveau van de COROP regio.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	33.333
Richting	+
Norm Rood	< 20
Norm Oranje	20 - 40
Norm Groen	40 - 60
Norm Goud	> 60

Indicator	2	Aandeel startende bedrijven
economisch		Concurrentievermogen
Eis		De economische structuur wordt permanent versterkt en vernieuwd door de komst van startende ondernemingen en zich nieuw in een gemeente vestigende ondernemingen.

Omschrijving indicator
Percentage startende bedrijven ten opzichte van het totaal aantal vestigingen

Relatie eis
Nieuwe bedrijven hebben een positieve invloed op de werkgelegenheid. Ook hebben nieuwe startende bedrijven een positieve invloed op de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit. Dit zit hem niet zozeer in de eigen initiële arbeidsproductiviteit (deze is immers bij de start laag), maar vooral in hun positieve invloed op de structurele ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit. Dit komt enerzijds doordat bestaande bedrijven hun gedrag aanpassen en anderzijds doordat startende ondernemingen in de tijd een snelle groei van de arbeidsproductiviteit laten zien. Nieuwe startende ondernemingen hebben vaak prikkelende en vernieuwende inzichten en dwingen daarmee bestaande bedrijven scherp te blijven, zich aan te passen aan de zich wijzigende concurrentieverhoudingen op hun markten.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	33.333
Richting	+
Norm Rood	< 9%
Norm Oranje	9% - 12%
Norm Groen	12% - 15%
Norm Goud	> 15%

Indicator	3	Opheffingen
economisch		Concurrentievermogen
Eis		De economische structuur wordt permanent versterkt en vernieuwd door de komst van startende ondernemingen en zich nieuw in een gemeente vestigende ondernemingen.

Omschrijving indicator
Percentage opheffingen op het totaal aantal vestigingen.

Relatie eis
Er is sprake van opheffing van een bedrijf als de activiteiten niet door een ander bedrijf worden voortgezet. Daarmee meet deze indicator het aantal bedrijven dat ophoudt te bestaan door faillissement en het beëindigen van de bedrijfsvoering, en niet door fusies en overnames

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	33.333
Richting	-
Norm Rood	> 9%
Norm Oranje	7.5% - 9%
Norm Groen	6% - 7.5%
Norm Goud	< 6%

3.2 Arbeid

Indicator	1	Werkgelegenheidsfunctie
economisch		Arbeid
Eis		De vraag naar en het aanbod van arbeid zijn in evenwicht, kwalitatief en kwantitatief.

Omschrijving indicator
Verhouding tussen aantal banen en de totale beroepsbevolking.

Relatie eis
Bij de werkgelegenheid gaat het om arbeid in een bepaalde gemeente en dit betreft zowel mensen die in die gemeente zelf wonen als mensen die van elders komen ('pendelen'). Bij de beroepsbevolking gaat het om mensen die in een gemeente wonen en deze kunnen zowel binnen als buiten die gemeente emplooi vinden. De verhouding tussen aanwezige werkgelegenheid en beroepsbevolking geeft aan of een gemeente per saldo arbeid 'importeert' om de banen in de gemeente te vervullen of juist arbeid 'exporteert' om aan de vraag in omliggende regio's te voldoen. De verhouding tussen beide grootheden wordt aangeduid met de term werkgelegenheidsfunctie en is een maat voor de kwantitatieve vraag/aanbod verhouding.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	+
Norm Rood	< 80
Norm Oranje	80 - 100
Norm Groen	100 - 120
Norm Goud	> 120

Indicator	2	Benutting arbeidspotentieel
economisch		Arbeid
Eis		Het arbeidspotentieel van de totale potenti

Omschrijving indicator
Percentage netto arbeidsparticipatie

Relatie eis
Deze indicator heeft aan in hoeverre het potentieel van de beroepsbevolking benut wordt.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	+
Norm Rood	< 60%
Norm Oranje	60% - 65%
Norm Groen	65% - 70%
Norm Goud	> 70%

Indicator	3	Demografische druk
economisch		Arbeid
Eis		De vraag naar en het aanbod van arbeid zijn in evenwicht, kwalitatief en kwantitatief.

Omschrijving indicator
De verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 20 jaar en van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Relatie eis
De leeftijdsopbouw van de bevolking zegt iets over de toekomstige verhouding tussen de werkzame bevolking en de totale bevolking en daarmee iets over de toekomstbestendigheid van de arbeidsmarkt. Een relatief oudere bevolking kan een probleem opleveren voor de toekomst doordat de verhouding werkenden/niet werkenden af zal nemen, dit is de zogenaamde afhankelijkheidsratio. Naarmate er minder sprake is van vergrijzing of juist meer sprake is van vergroening is een regionale arbeidsmarkt beter toegerust voor de toekomst. Het samenspel van voorgenoemde twee effecten noemen we demografische druk.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	-
Norm Rood	> 90%
Norm Oranje	75% - 90%
Norm Groen	60% - 75%
Norm Goud	< 60%

Indicator	4	Vergroening
economisch		Arbeid
Eis		De vraag naar en het aanbod van arbeid zijn in evenwicht, kwalitatief en kwantitatief.

Omschrijving indicator
Het aandeel van 15-25 jarigen ten opzichte van de totale bevolking.

Relatie eis
De leeftijdsopbouw van de bevolking zegt iets over de toekomstige verhouding tussen de werkzame bevolking en de totale bevolking en daarmee iets over de toekomstbestendigheid van de arbeidsmarkt. Een relatief oudere bevolking kan een probleem opleveren voor de toekomst doordat de verhouding werkenden/niet werkenden af zal nemen, dit is de zogenaamde afhankelijkheidsratio. Naarmate er minder sprake is van vergrijzing of juist meer sprake is van vergroening is een regionale arbeidsmarkt beter toegerust voor de toekomst.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	+
Norm Rood	< 10%
Norm Oranje	10% - 12.5%
Norm Groen	12.5% - 15%
Norm Goud	> 15%

Indicator	5	Jeugdwerkloosheid
economisch		Arbeid
Eis		Het onderwijs sluit aan op de maatschappelijke behoefte.

Omschrijving indicator
Percentage van de Bevolking (15-25 jaar) dat werkloos is.

Relatie eis
Om te toetsen of het onderwijs aansluit op de maatschappelijke behoefte is deze behoefte onder andere vertaald naar de economische behoefte op de arbeidsmarkt. Aan de hand van de indicator jeugdwerkloosheid wordt zicht verkregen op de mate waarop het onderwijs aansluit op de arbeidsmarkt.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	-
Norm Rood	> 12.5%
Norm Oranje	10% - 12.5%
Norm Groen	7.5% - 10%
Norm Goud	< 7.5%

Indicator	6	Arbeidsongeschiktheid
economisch		Arbeid
Eis		Werk is gezond: langdurig ziekteverzuim en uitstroom t.g.v. arbeidsongeschiktheid worden voorkomen.

Omschrijving indicator
Het percentage arbeidsongeschikten

Relatie eis
Mensen kunnen beroep doen op verschillende wettelijke regelingen waar het gaat om arbeidsongeschiktheid. Onderscheid wordt gemaakt tussen de WAO (Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering), de Wajong (Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten) en de WAZ (Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen). In 2006 is de WAO vervangen door de WIA (Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen). De gebruikte indicator: het aandeel WAO-ers + WIA-ers in de potentiële beroepsbevolking.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	-
Norm Rood	> 5.5%
Norm Oranje	4.5% - 5.5%
Norm Groen	3.5% - 4.5%
Norm Goud	< 3.5%

Indicator	7	Werkloosheid
economisch		Arbeid
Eis		De vraag naar en het aanbod van arbeid zijn in evenwicht, kwalitatief en kwantitatief.

Omschrijving indicator
Percentage van de beroepsbevolking die niet werkend werkzoekende is, ten opzichte van de totale beroepsbevolking.

Relatie eis
Het werkloosheidpercentage zegt iets over het functioneren van de arbeidsmarkt. Een hoog werkloosheidpercentage duidt er op dat de arbeidsmarkt slecht functioneert, dat zowel het gevolg kan zijn van het in kwantitatief opzicht niet op elkaar aansluiten van vraag en aanbod, maar het kan ook betrekking hebben op het in kwalitatief opzicht niet goed op elkaar aansluiten van vraag en aanbod.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	14.286
Richting	-
Norm Rood	> 8%
Norm Oranje	5% - 8%
Norm Groen	2% - 5%
Norm Goud	< 2%

3.3 Infrastructuur en bereikbaarheid

Indicator	1	Ontsluiting treinstations
economisch		Infrastructuur en bereikbaarheid
Eis		Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT.

Omschrijving indicator
Afstand tot treinstation.

Relatie eis
De ontsluiting van het openbaar vervoer is voor een gemeente een belangrijke indicator. Het wegennet wordt immers zwaar belast en zonder goede alternatieven voor de auto worden fileproblemen niet opgelost

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	-
Norm Rood	> 10
Norm Oranje	5 - 10
Norm Groen	2.5 - 5
Norm Goud	< 2.5

Indicator	2	Ontsluiting hoofdwegen
economisch		Infrastructuur en bereikbaarheid
Eis		Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT.

Omschrijving indicator
Afstand tot een oprit van een hoofdverkeersweg.

Relatie eis
Naast de ontsluiting van het openbaar vervoer is voor een gemeente tevens de ontsluiting van het wegennet een relevante indicator. De bereikbaarheid van wegen is voor zowel inwoners als bedrijven van vitaal belang.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	-
Norm Rood	> 2
Norm Oranje	1.5 - 2
Norm Groen	1 - 1.5
Norm Goud	< 1

Indicator	3	Fietsklimaat
economisch		Infrastructuur en bereikbaarheid
Eis		Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT.

Omschrijving indicator
Het fietsklimaat wordt door een aantal factoren bepaald, namelijk: Fietsmogelijkheden 8 & 80-jarigen, beleving, onderhoud, netwerk, infrastructuur, omrijdfactor, rotondes, 50 km/u-wegen en stedelijke dichtheid.

Relatie eis
De ontsluiting van het fietsverkeer is voor een gemeente een belangrijke indicator. Het wegennet wordt immers zwaar belast en zonder goede alternatieven voor de auto worden fileproblemen niet opgelost

Eenheid	score
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	+
Norm Rood	< 3
Norm Oranje	3 - 3.5
Norm Groen	3.5 - 4
Norm Goud	> 4

Indicator	4	Ontsluiting bedrijventerreinen
economisch		Infrastructuur en bereikbaarheid
Eis		Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT.

Omschrijving indicator
Multimodale ontsluiting bedrijventerreinen

Relatie eis
De ontsluiting via verschillende kanalen is voor het bedrijfsleven een belangrijke indicator. Het wegennet wordt immers zwaar belast en zonder goede alternatieven voor de auto worden fileproblemen niet opgelost. Parkeren speelt daarnaast ook een belangrijke rol voor de ontsluiting van de verschillende bedrijventerreinen. Tevens met het oog op multimodale ontsluiting.

Eenheid	score
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	+
Norm Rood	< 20
Norm Oranje	20 - 40
Norm Groen	40 - 60
Norm Goud	> 60

Indicator	5	Filezwaarte
economisch		Infrastructuur en bereikbaarheid
Eis		Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT.

Omschrijving indicator
Gemiddelde filezwaarte in minuten per jaar

Relatie eis
Een goede doorstroming op de rijkswegen zorgt voor een beter bereikbare markt en arbeidsmarkt wanneer de wegen dichtslibben heeft dit grote gevolgen voor de bedrijvigheid, bereikbaarheid en mogelijkheden van bedrijven en instellingen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	-
Norm Rood	> 1825
Norm Oranje	1095 - 1825
Norm Groen	365 - 1095
Norm Goud	< 365

Indicator	6	Glasvezel aansluitingen
economisch		Infrastructuur en bereikbaarheid
Eis		Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT.

Omschrijving indicator
Percentage woningen dat zonder veel inspanningen (direct) aangesloten kan worden op een glasvezelkabel (inclusief de woningen die al glasvezel hebben tot in de meterkast).

Relatie eis
Een goede bereikbaarheid houdt niet op bij fysieke mogelijkheden tot transportatie. Zeker in de rap globaliserende en digitaliserende markt waar we nu in zitten. Hierbij zijn snelle digitale internetverbindingen niet alleen van groot belang, maar zorgen ze ook voor belangrijke vestigingsvoorwaarden voor bedrijven.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	+
Norm Rood	< 10%
Norm Oranje	10% - 50%
Norm Groen	50% - 90%
Norm Goud	> 90%

Indicator	7	Afstand bushaltes/metro/tramstations
economisch		Infrastructuur en bereikbaarheid
Eis		Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT.

Omschrijving indicator
Gemiddelde afstand tot bushaltes, tramhaltes of metrohaltes waar op weekdays minimaal 2 bussen/metros/trams per uur stoppen tussen 07:00 en 20:00

Relatie eis
Het aantal mensen dat gebruik maakt van het openbaar vervoer zegt iets over de mogelijkheden die deze vorm van transport biedt. Wanneer er meer mensen dagelijks in het OV stappen leidt dat tot meer duurzaam vervoer en daarnaast tot minder filedruk op de wegen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	-
Norm Rood	> 1200
Norm Oranje	800 - 1200
Norm Groen	400 - 800
Norm Goud	< 400

Indicator	8	Laadpalen
economisch		Infrastructuur en bereikbaarheid
Eis		Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT.

Omschrijving indicator
Laadpalen per 1.000 personenauto's

Relatie eis
Bedrijven, voorzieningen en instellingen dienen goed bereikbaar te zijn, ook met een elektrisch voertuig. Om rijden met schone (elektrische) voertuigen mogelijk en aantrekkelijk te maken, moeten er voldaan worden aan de voorwaarden om elektrisch te kunnen rijden. Zo is het van belang dat er genoeg (semi-) publieke laadpalen beschikbaar zijn, om ook voor langere afstanden elektrisch rijden te bemoedigen.

Eenheid	
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	+
Norm Rood	< 1.5
Norm Oranje	1.5 - 5
Norm Groen	5 - 12.5
Norm Goud	> 12.5

Indicator	9	Schone voertuigen bedrijven
economisch		Infrastructuur en bereikbaarheid
Eis		Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT.

Omschrijving indicator
Percentage schone auto's (Electrisch, plug in hybrid, en hybride)

Relatie eis
Schone auto's spelen in op de wens van duurzame mobiliteit. Bedrijven, voorzieningen en instellingen dienen bereikbaar te zijn, maar dit mag niet ten koste gaan van duurzaamheid. Schone auto's lopen hierin voorop door een laag verbruik aan fossiele brandstoffen, en een lage uitstoot.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	+
Norm Rood	< 1%
Norm Oranje	1% - 2%
Norm Groen	2% - 10%
Norm Goud	> 10%

Indicator	10	Schone voertuigen particulier
economisch		Infrastructuur en bereikbaarheid
Eis		Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT.

Omschrijving indicator
Percentage schone auto's (Electrisch, plug in hybrid, en hybride)

Relatie eis
Schone auto's spelen in op de wens van duurzame mobiliteit. Bedrijven, voorzieningen en instellingen dienen bereikbaar te zijn, maar dit mag niet ten koste gaan van duurzaamheid. Schone auto's lopen hierin voorop door een laag verbruik aan fossiele brandstoffen, en een lage uitstoot.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	10
Richting	+
Norm Rood	< 2.5%
Norm Oranje	2.5% - 10%
Norm Groen	10% - 25%
Norm Goud	> 25%

3.4 Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden

Indicator	1	Voorraad bedrijventerreinen
economisch		Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden
Eis		Er is voldoende ruimte (terreinen, bedrijfspanden) beschikbaar voor bedrijvigheid.

Omschrijving indicator
Percentage terstond uitgeefbaar bedrijventerrein

Relatie eis
Voor de ontwikkeling van de bedrijvigheid, in het bijzonder voor nieuw aan te trekken bedrijven van buiten de gemeente en voor bedrijven die op hun huidige locatie te krap in hun ruimtelijke jasje zitten, is het van belang dat er voldoende ruimte beschikbaar is voor bedrijventerreinen. Als indicator is daarom gebruik gemaakt van het aanbod uitgeefbaar bedrijventerrein, en tegelijkertijd van de snelheid waarmee het bedrijventerrein wordt uitgegeven. Hierbij wordt zowel het gemeentelijk aanbod als het particuliere aanbod meegerekend. Een gemeente scoort het best wanneer deze met de huidige uitgavesnelheid en uitgeefbaar terrein nog exact 10 jaar vooruit kan.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	+
Norm Rood	< 1%
Norm Oranje	1% - 7.5%
Norm Groen	7.5% - 15%
Norm Goud	> 15%

Indicator	2	Netto/bruto verhouding bedrijventerreinen
economisch		Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden
Eis		De beschikbare ruimte voor bedrijvigheid wordt optimaal beheerd: zuinig met ruimte en aangepast aan de tijd.

Omschrijving indicator
Verhouding bedrijfsvloeroppervlak en het uitgegeven grondoppervlak van het bedrijventerrein.

Relatie eis
Deze indicator is opgenomen in de studie om een maat van zuinig ruimtegebruik te kunnen aanduiden met behulp van een kwantitatieve methode. De netto/bruto verhouding is de verhouding tussen het aantal uitgeefbare hectares bedrijventerrein en de totale oppervlakte van het bedrijventerrein. Naarmate de verhouding netto/bruto hoger is, gaat de hoeveelheid uitgeefbare ruimte gepaard met minder bruto ruimtebeslag. Omdat, zeker in Nederland, ruimte schaars is speelt de netto/bruto verhouding een belangrijke rol in de voorraad Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	+
Norm Rood	< 65%
Norm Oranje	65% - 75%
Norm Groen	75% - 85%
Norm Goud	> 85%

Indicator	3	Leegstand winkelruimte
economisch		Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden
Eis		De beschikbare ruimte voor bedrijvigheid wordt optimaal beheerd: zuinig met ruimte en aangepast aan de tijd.

Omschrijving indicator
Percentage leegstand winkels

Relatie eis
Naast de beschikbare ruimte voor bedrijven in de vorm van kantoren en bedrijventerreinen is ook de retail van groot belang. De opkomst van internetbedrijven in combinatie met de economische crisis heeft geleid tot een fors aantal leegstaande verkooppunten.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	-
Norm Rood	> 12.5%
Norm Oranje	7.5% - 12.5%
Norm Groen	2.5% - 7.5%
Norm Goud	< 2.5%

Indicator	4	Leegstand kantoorruimte
economisch		Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden
Eis		De beschikbare ruimte voor bedrijvigheid wordt optimaal beheerd: zuinig met ruimte en aangepast aan de tijd.

Omschrijving indicator
Percentage leegstand kantoren

Relatie eis
Een groot aanbod van kantoorruimte heeft een keerzijde als de vraag het aanbod niet volgt: leegstand. Een kleine hoeveelheid kantoorruimte die leeg staat is niet slecht, die zorgt voor flexibiliteit op de markt van kantoorruimte. De vraag naar kantoorruimte daalt niet alleen door de slechte economische omstandigheden, ook 'het nieuwe werken' zorgt ervoor dat er minder kantoorruimte nodig is. Leegstaande kantoren kunnen verloederen en een negatief effect hebben op de kantoren in de omgeving en de buurt.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	-
Norm Rood	> 12.5%
Norm Oranje	7.5% - 12.5%
Norm Groen	2.5% - 7.5%
Norm Goud	< 2.5%

Indicator	5	Verouderd bedrijventerrein
economisch		Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden
Eis		De beschikbare ruimte voor bedrijvigheid wordt optimaal beheerd: zuinig met ruimte en aangepast aan de tijd.

Omschrijving indicator
Percentage verouderd bedrijventerrein

Relatie eis
Voor gemeenten en provincies is het vaak (financieel) aantrekkelijker om een nieuw bedrijventerrein aan te leggen dan een bestaand bedrijventerrein op te knappen. Dit kan ervoor zorgen dat bestaande bedrijventerreinen op termijn verloederen, wat voor de bedrijven gevestigd op het verouderde bedrijventerrein kan leiden tot omzetverlies en imagoschade. Eventueel zijn de bedrijven gedwongen te verhuizen met potentieel negatieve gevolgen voor de werkgelegenheid in een gemeente. Daarnaast zorgt het overaanbod van ruimte op bedrijventerreinen voor lage grondprijzen, verspilling van ruimte en landschapsvervuiling.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	20
Richting	-
Norm Rood	> 50%
Norm Oranje	20% - 50%
Norm Groen	5% - 20%
Norm Goud	< 5%

3.5 Kennis

Indicator	1	Aandeel hoogopgeleiden
economisch		Kennis
Eis		De kennisinfrastructuur is van een hoog niveau en ondersteunt de bedrijvigheid.

Omschrijving indicator
Percentage hoogopgeleiden (HBO of WO) in de totale bevolking

Relatie eis
Een stijging van het opleidingsniveau van de (beroeps)bevolking is een belangrijke maatschappelijke ontwikkeling. Het aandeel hoogopgeleide mensen in de beroepsbevolking geeft als het ware aan hoe kennisintensief de in de regio aanwezige productiefactor arbeid is. Een hoog opgeleide beroepsbevolking heeft als voordeel dat de factor arbeid in een regio beter in staat zal zijn aan de steeds hogere eisen van de werkgevers te voldoen in vergelijking met regio's met een laag geschoolde beroepsbevolking. Kennisintensieve arbeid levert over het algemeen een hogere arbeidsproductiviteit op.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	+
Norm Rood	< 20%
Norm Oranje	20% - 25%
Norm Groen	25% - 30%
Norm Goud	> 30%

Indicator	2	Capaciteit WO/HBO
economisch		Kennis
Eis		De kennisinfrastructuur is van een hoog niveau en ondersteunt de bedrijvigheid.

Omschrijving indicator
Percentage ingeschreven WO en HBO studenten van de totale bevolking.

Relatie eis
Deze indicator geeft de verspreiding van kennis weer. Voor ondernemingen zijn het opleidingsniveau en de vaardigheden van de beroepsbevolking zeer belangrijk. Voor een goed ontwikkeld bedrijfsleven is de toegang tot hoogwaardige kennis en gekwalificeerd personeel van groot belang. Een grote capaciteit van het WO/HBO in de omgeving zorgt voor voldoende nieuw, hoogopgeleid personeel voor ondernemingen.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	+
Norm Rood	< 2%
Norm Oranje	2% - 3%
Norm Groen	3% - 5%
Norm Goud	> 5%

Indicator	3	Creatieve industrie
economisch		Kennis
Eis		Het creatieve, adaptieve en innovatieve vermogen van werknemers en werkgevers van en in bedrijven en organisaties als geheel, wordt voortdurend versterkt.

Omschrijving indicator
Percentage banen in de creatieve industrie ten opzichte van het totaal aantal banen

Relatie eis
De creatieve industrie (o.a. kunst en cultuur, media, entertainment, vormgeving, architectuur, gaming, mode, etc.) voegen waarde toe aan de economie, cultuur en de maatschappij. Goede culturele en creatieve voorzieningen dragen ook bij aan de aantrekkelijkheid van steden voor toeristen, bedrijven en bewoners, waarmee tevens de kennisinfrastructuur positief wordt beïnvloed.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	+
Norm Rood	< 1.5%
Norm Oranje	1.5% - 3%
Norm Groen	3% - 4.5%
Norm Goud	> 4.5%

Indicator	4	High- en mediumtech werkgelegenheid
economisch		Kennis
Eis		Het creatieve, adaptieve en innovatieve vermogen van werknemers en werkgevers van en in bedrijven en organisaties als geheel, wordt voortdurend versterkt.

Omschrijving indicator
Percentage banen in de high- en mediumtech industrie ten opzichte van het totaal aantal banen

Relatie eis
De high- en medium tech industrie zijn afhankelijk van hoogopgeleid personeel. Er is een wisselwerking tussen de aanwezigheid van deze kennisintensieve industrieën en het opleidingsniveau van de bevolking. Deze industrieën vestigen zich daar waar veel menselijk kapitaal aanwezig is, maar maakt de regio ook aantrekkelijk voor hoogopgeleiden als ze daar gevestigd is.

Eenheid	percentage
(Des)aggregatie	
Weging	25
Richting	+
Norm Rood	< 3.5%
Norm Oranje	3.5% - 7%
Norm Groen	7% - 14%
Norm Goud	> 14%

HET **pon | telos**

OPGERICHT IN
1947

GEVESTIGD IN
TILBURG

KENNISONDERNEMING

STICHTING ZONDER WINSTOOGMERK

AANTAL MEDEWERKERS

30

INTENSIEVE SAMENWERKINGEN

MET UNIVERSEITEN EN ANDERE
KENNISINSTELLINGEN

SPECIFIEKE THEMA'S

- > VEERKRACHT
- > RUIMTE EN ENERGIE
- > OMGEVING
- > ARBEID
- > CULTUUR
- > ERFGOED
- > MIGRATIE
- > PARTICIPATIE
- > JEUGD
- > STURING

ONZE OPDRACHTGEVERS

- > PROVINCIES
- > GEMEENTEN
- > ZORG- EN WELZIJNSINSTELLINGEN
- > FONDSEN

HET
pon | telos

Over het PON & Telos

Maatschappelijke besluitvorming verbeteren

Wij zijn een sociale kennisonderneming in het hart van de samenleving. We beschouwen het als onze opdracht om maatschappelijke besluitvorming te verbeteren. Dat doen we door wetenschappelijke kennis met kennis van de praktijk te verbinden. We zijn van data, feiten en cijfers, maar geven die altijd een gezicht. Waarbij iedere stem telt. Voorkeuren en meningen halen we op, onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methoden. Daarbij zijn we altijd gericht op duurzaamheid: de harmonieuze verbinding tussen sociale, ecologische en economische doelstellingen. Zo dragen we bij aan de kwaliteit van samenleven, nu en in de toekomst.

Met een multidisciplinair en creatief team van bijna 30 adviseurs en onderzoekers werken we vooral voor lokale en regionale overheden in Nederland (met een sterke kennispositie in Noord-Brabant), maar ook voor corporaties, banken, zorg- en welzijnsinstellingen, fondsen en maatschappelijke organisaties. We werken daarbij intensief samen met universiteiten en andere kennisinstellingen en zijn officieel partner van Tilburg University. Met onze kennis en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

Stationsstraat 20c
5038 ED Tilburg
+31 (0)13 535 15 35
info@hetpon-telos.nl
hetpon-telos.nl